

Голос України

ГАЗЕТА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

ЦЬОГО ДНЯ

■ 1392 р. Помер Сергій Радонезький, церковний діяч, засновник Троїце-Сергієвої лаври. ■ 1789 р. Генерал Дерібас захопив турецьку фортецю Хаджибей (майбутню Одесу). ■ 1854 р. Розпочалася перша Севастопольська оборона. ■ 1914 р. Перший бій українських січових стрільців. ■ 1920 р. На Херсонщині народився Сергій Бондарчук, кіноактор і режисер. Зіграв, зокрема, Тараса Шевченка в однойменному фільмі. ■ 1935 р. В СРСР скасовано карткову систему на основні продукти харчування. ■ 1986 р. Присвоєно звання Героя Радянського Союзу Вікторові Кибенку і Володимиру Правику (посмертно) та Леоніду Телятникову — чорнобильським пожежникам.

Як приборкати метан

▼ 7

Служба за колючим дротом

▼ 15

МЕДИЦИНА

Продажне здоров'я у сфері медичних послуг

Під такою назвою «ГУ» починає серію матеріалів про стан вітчизняної системи охорони здоров'я, про відносини громадянина зі сферою медичних послуг. В цих статтях ми спробуємо відповісти на запитання: чи актуальна сьогодні стаття Конституції, яка гарантує нам право на безплатне медичне обслуговування?

(Закінчення на 16-й стор.).

ОФІЦІЙНО

Співпраця з урахуванням інтересів країн

Співпраця України і Росії має бути взаємовигідна, взаємокорисна, із збереженням інтересів обох країн. На цьому наголосив Голова Верховної Ради України Володимир Литвин під час зустрічі з Прем'єр-міністром Росії Михайлом Касьяновим у Москві в рамках офіційного візиту делегації українського парламенту до Російської Федерації. Сторони обговорили, що потрібно зробити на рівні парламентів та урядів, щоб підкріпити політичну лінію президентів обох держав на законодавчому рівні. Порушивши питання про захист прав українців, які виїхали до Росії на заробітки, глави українського парламенту і російського уряду дійшли згоди про необхідність підписання відповідної угоди на урядовому рівні.

(Закінчення на 2-й стор.).

Закон викликає занепокоєння

Питання відповідності українських законів «Про інформацію» та «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» міжнародним та європейським стандартам розглянуто на «круглому столі», організованому Комітетом Верховної Ради з питань свободи слова та інформації. Голова цього комітету Микола Томенко, зокрема, заявив: «Ми стоїмо перед необхідністю внесення змін до цих основоположних законів, однак не слід забувати і про практичну сферу».

(Закінчення на 5-й стор.).

У СЕСІЙНІЙ ЗАЛІ «БОЇ» НЕМІСЦЕВОГО ЗНАЧЕННЯ

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Ранкове і денне засідання 24 вересня

Ніхто не сумнівався: опозиція спробує перенести епіцентр боротьби з владою у сесійній залі. Як відомо, погоджувальна рада прийняла рішення заслухати інформацію про правову оцінку дій 16 вересня і опозиції, і силових структур.

Від імені фракції Юлія Тимошенко заявила: меншість, яка штучно створить більшість, буде приймати лобістські закони, що суперечать інтересам народу. Така більшість не зможе знайти виходу із кризової ситуації.

(Закінчення на 2-й стор.).

У НОМЕР

* * *

Договір про співробітництво уклали Маріупольський металургійний комбінат імені Ілліча та компанія «Мінметалс» (Китай). Протягом наступного року українські металурги поставлятимуть партнерам щомісяця 30 тисяч тонн гарячекатаних рулонів та по 10 тисяч тонн холоднокатаного листа та рулонів.

Ось уже кілька десятиліть Китай залишається одним із найбільших споживачів іллічівської металопродукції. Цього року уряд країни запровадив квоту на постачання до країни імпортного металу, що не могло не позначитися на обсягах замовлень, що їх виконують маріупольці, **повідомляє наш власний кореспондент Ліна КУЩ.**

* * *

Текстильну нитку, один кілометр якої важить 2,2 грама, почали випускати в одному із цехів ВАТ «Житомирський завод хімічного волокна». Це акціонерне товариство було визнано банкрутом ще в 1998 році, нині тут навіть адмінкорпус від'єднано від електроенергії. Щоб за таких боргів привабити інвестора, було створено мале підприємство «Житомирська текстильна нитка», якому ВАТ передало в оренду цех з обладнанням. Поки на виробництві задіяно 300 осіб, у перспективі — дві тисячі робочих місць. А обіцяні ліванською фірмою шість мільйонів доларів інвестицій, очікується, допоможуть забезпечити українські підприємства, які випускають панчішно-шкарпеткові вироби, вітчизняною сировиною, **повідомляє наш власний кореспондент Олексій КАВУН.**

* * *

Понад 600 автомобілів «Шкода» складено за вісім місяців на заводі «Єврокар», спорудженому торік поблизу Чопа на території СЕЗ «Закарпаття». Першу партію «Шкода Феліція» тут зібрали 19 грудня 2001 року. Проект здійснюється українською стороною спільно зі швейцарським інвестором «Глобал Реал Естайд» —технічна та ліцензійна підтримка, а за контроль якості відповідає концерн «Фольксваген груп» («Шкода-авто»). Фінансовим менеджером проекту та уповноваженим агентом із залучення інвестицій виступило ВАТ АБ «Укргазбанк». Сюди вже інвестовано 15 мільйонів доларів.

Як повідомило обласне управління статистики, протягом січня—серпня вироблено промислової продукції на 613,6 мільйона гривень більше, ніж за такий період 2001 року, **інформує наш власний кореспондент Іван Гудзоватий.**

Ющенко схилятиме фракцію «Наша Україна» підтримати проект постанови про відставку Президента і Міністра внутрішніх справ

Співпраця з урахуванням інтересів країн

(Початок на 1-й стор.).

Обговорюючи питання про створення російсько-українського газотранспортного консорціуму, Володимир Литвин нагадав, що нині над цим працюють експерти з обох сторін. За його словами, тільки після того, як уже будуть відповідні напрацювання з цієї теми на рівні урядовців, питання про створення газотранспортного консорціуму може бути розглянуто парламентами обох країн.

Під час зустрічі делегації українського парламенту з депутатами Державної думи Росії Голова Верховної Ради Володимир Литвин та заступник глави Держдуми Росії Любов Сліска домовилися, що український і російський парламенти підготують кожен по п'ять пріоритетів у відносинах і співпраці вищих законодавчих органів двох держав. У листопаді цього року має відбутися перше засідання спільної українсько-російської міжпарламентської комісії, до якої увійдуть 20 представників Верховної Ради України та по 10 депутатів Держдуми і Ради Федерації Росії. На цьому засіданні буде визначено конкретні напрями співпраці між парламентами України і Росії. Володимир Литвин закликав російських колег перевести міжпарламентські зв'язки з України у практичну площину. Адже досі на рівні парламентів двох держав відбувалися лише обміни «делегаціями дружби». У свою чергу Любов Сліска висловила переконання, що візит глави українського парламенту до Росії «дасть новий відлік часу» відносинам між Верховною Радою України і Держдумою Росії. На зустрічі в Держдумі, російська сторона також звернулася до Голови ВР України з проханням посприяти скорішому вирішенню питання про виплату компенсацій сім'ям загиблих під час катастрофи російського літака над Чорним морем, збитого українською ракетою.

Підсумком візиту Голови Верховної Ради України Володимира Литвина до Москви стала зустріч з президентом Російської Федерації Володимиром Путіним, яка, за словами глави українського парламенту, відбулася в теплій і дружній атмосфері. Володимир Литвин обговорив з Володимиром Путіним не тільки весь спектр українсько-російських відносин, а й позиції двох держав у питаннях співробітництва з європейськими структурами. Президент Росії підтримав ідею створення комісії із представників парламентів України і Росії, яка працюватиме над законодавчим супроводом відносин двох країн.

На підсумковій прес-конференції у Москві Голова Верховної Ради Володимир Литвин сказав, що задоволений першим офіційним візитом української парламентської делегації Верховної Ради четвертого скликання до Росії.

Відповідаючи на запитання журналістів, зокрема, про рішення США «заморозити» фінансову допомогу нам через те, що Україна нібито незаконно постачала зброю до Іраку, Володимир Литвин заявив: «Ми очікували такої реакції. Але це йдуть великі політичні ігри». Він також наголосив: офіційного підтвердження, що Україна начебто поставляла зброю Іракові, немає ані з боку України, ані з боку США.

Докладніше про перший офіційний візит делегації українського парламенту на чолі з Головою Верховної Ради України Володимиром Литвином до Російської Федерації читайте в наступному числі «Голосу України».

Юліана ШЕВЧУК.
Київ—Москва.

У сесійній залі «бої» немісцевого значення

ПАРЛАМЕНТСЬКА ХРОНІКА

Ранкове і денне засідання 24 вересня

(Початок на 1-й стор.).

Юлія Тимошенко повідомила, що фракція внесла проект постанови, яка передбачає усунення Леоніда Кучми з посади глави держави шляхом імпічменту. Це, вважає лідер БЮТ, — перший необхідний крок для проведення політичної реформи в Україні.

З виступом лідера блоку Юлії Тимошенко перегукувалися виступи лідерів фракцій КПУ та соціалістів Петра Симоненка та Олександра Мороза. Зокрема, лідер комуністів критикував «кримінально-олігархічний режим», який довів український народ до зубожіння. Петро Симоненко закликав Леоніда Кучму піти у відставку, оскільки подальше його перебування на посаді Президента «загрожує національній безпеці та конституційному ладу нашої держави».

Натомість представники дев'яти фракцій вважають: усе має відбуватися у правовому полі, в тому числі й акції протесту. Вони переконували опонентів у потребі насамперед законодавчої діяльності. Так, лідер фракції об'єднаних соціал-демократів Леонід Кравчук звернув увагу на необхідність проведення податкової реформи та прийняття бюджету наступного року. Він висловив переконання, що Леонід Кучма у відставку не піде. Тим паче що для цього немає правових підстав.

Представник фракції «Аграрники України» Іван Кириленко у своєму виступі наголосив: коли у народних обранців бракує аргументів біля трибуни, вони мігрують на майдан. Він закликав усіх приступити до законотворчої роботи. А Сергій Тігіпко (фракція партії промисловців і підприємців України — «Трудової України») висловив упевненість, що до більшості мусять увійти фракції і «Нашої України», і СДПУ(о).

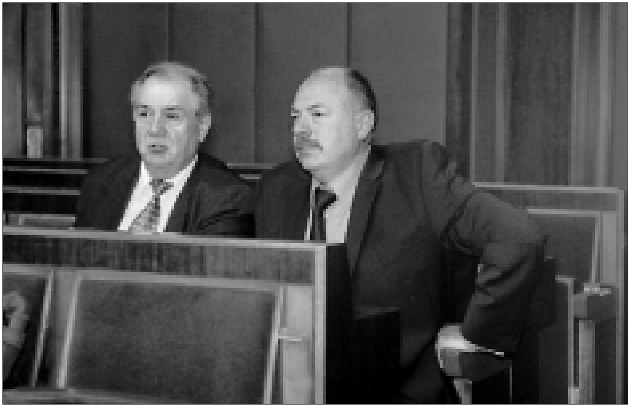

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Лідер блоку «Наша Україна» Віктор Ющенко закликав народних депутатів навчитися слухати один одного. На його думку, в Україні панує «безвладдя і безладдя», а політична криза поглиблюється. Віктор Ющенко вважає: вихід з кризи —діалог влади з опозицією. Владу, на його думку, уособлює Президент. І якщо він не піде на діалог з опозицією, то потрібні дострокові вибори.

Після перерви надали слово для інформації Міністрові внутрішніх справ Юрію Смирнову та Генеральному прокуророві Святославу Піскуну.

Юрій Смирнов докладно зупинився на подіях, які відбулися до і після 16 вересня. Він повідомив, що було порушено кримінальну справу — за «перешкоди в діяльності державного діяча».

Міністр внутрішніх справ заявив також, що наметове містечко знімали судові виконавці, виконуючи рішення Шевченківського місцевого суду столиці. А міліція лише забезпечувала порядок під час виконання службових обов'язків судовими виконавцями. Юрій Смирнов заявив, що міліція в одному з наметів знайшла зброю.

Генеральний прокурор Святослав Піскун наголосив, що кримінальну справу було порушено за його відсутності виконувачем обов'язків Генпрокурора. Він також заявив, що учасники акції скоїли правопорушення, яке не потягло за собою тяжких наслідків, тому він відмовив давати санкцію на їх арешт.

Затим обидва правоохоронці відповіли на запитання народних обранців.

Лідер комуністів звинуватив Міністра внутрішніх справ у зловживанні службовим становищем і зажадав від Генпрокурора порушити проти Юрія Смирнова кримінальну справу.

Юлія Тимошенко привернула увагу сесійного залу до годинника Генерального прокурора, який, за її словами, коштує не менш як 10 тисяч доларів, і закликала Верховну Раду відправити Святослава Піскуна у відставку. А також вимагати від Президента усунення Юрія Смирнова з посади міністра внутрішніх справ.

Однак більшість промовців сходилася на думці, що ВР треба повернутися у правове русло і не порушувати свій же Регламент.

Врешті головуючий заступник Голови Верховної Ради Геннадій Васильєв повідомив, що кілька фракцій внесли проект постанови про створення тимчасової слідчої комісії, яка і дасть оцінку діям правоохоронців та опозиції 16 вересня. Голосування відбудеться завтра, в четвер.

Володимир КОРОЛЮК, Роман ЖИЖАРА.

Прийшли домовитися про прямий ефір

Тільки-но пройшло повідомлення про захоплення телебачення групою народних депутатів та їхніми прибічниками, ми вийшли на мобільний зв'язок з кількома з них. Ось що розповіли нам «абоненти» під синхрон тривожного повідомлення.

Фото Віктора ПОБЕДІНСЬКОГО (УНІАН).

Григорій ОМЕЛЬЧЕНКО: — Ми прийшли домовитися про прямий ефір трьох лідерів опозиційних фракцій: зрештою, державне телебачення утримується і на податки наших прихильників. Чому за їхні гроші їм відмовляють знати правду? Чому більшості виборців, які проголосували за наші політичні сили, нав'язують одні й ті самі сюжети?

Тут зібралося майже 100 народних депутатів і багато представників владних та силових структур. Почекайте, я запитаю, може, то вони наші прибічники?.. Здається, я помилився. Або під час виконання службових обов'язків шифруються.

Віктор ТЕРЕН: — Я рішуче заперечую сам термін «захоплення». Жодного натяку на нього тут немає. А що є? Три лідери трьох великих парламентських фракцій Мороз, Тимошенко і Симоненко **(на знімку)**, депутати, зокрема і від блоку «Наша Україна», прийшли на телебачення і абсолютно цивілізовано попросили прямого ефіру для кожного лідера по три хвилини. Але влада страшенно перелякалася менш як десяти хвилин правди. І тому вимкнула передачу на першому каналі. Наїхало дуже багато представників силових структур, Семиноженко, Чиж. Усі чомусь перелякані. Міліція перекрила кабінет і апаратні, хоча ніхто не збирається туди вриватися. Нарешті, домовилися зі Сторожуком, що прямий ефір лідерам опозиції нададуть. Ми змушені були прийти сюди, бо це єдиний спосіб оприлюднення рішень всеукраїнських народних зборів. Народні депутати дислокуються в трьох місцях: частина в кабінеті Ігоря Сторожука, частина скромно стоїть у коридорі, а в студії перебувають лише три керівники опозиції. Ніхто нікому не заважає. Запевняю вас. Як журналіст. Ми чудово знаємо, що найкращий подарунок для влади — спровокувати її на якісь дії. Тому такого подарунка дозволити собі не можемо.

Валентина СЕМЕНЮК: — Я також там була. Річ у тім, що напередодні ми подали заявку на висвітлення своєї позиції, але відповідь отримали двозначну. Оскільки ніхто не може позбавити нас і як громадян, і як народних депутатів конституційного права на свободу слова, то ми з групою колег все-таки наполягли на цьому праві, відвідавши цю установу.

До приміщення телебачення ми зайшли безперешкодно, міліція нас упізнала як народних депутатів. Коли Олександр Олександрович, Юлія Володимирівна, Петро Миколайович зайшли до студії, ми пішли в інше приміщення, куди заходити було не заборонено, принаймні відповідних застережень, вивісок там не було. У тому приміщенні ми, звичайно, жодної апаратури не чіпали, жодної кнопки не натискували, поводилися спокійно, це бачили працівники правоохоронних органів і тому жодних вимог чи претензій до нас не пред'являли. Якщо хтось там і нервував чи підвищував голос, то це сам Сторожук. Спілкуючись з операторами, ми запропонували їм на звичайному відеомагнітофоні переглянути касету прес-центру Соцпартії з фактами розслідування справи Гонгадзе, що вони й зробили.

Вважаю, що відвідинами телецентру ми таки домоглися певної перемоги. Хоч правди в телеефірі нам сказати того вечора не дали, зате показали титри і народ побачив, що опозиція свого вимагає. А головне — нам дали слово, нам пообіцяли надати у вівторок телеефір.

Записали Людмила КОХАНЕЦЬ, Анатолій БЕНЬ.

Крайній прояв демократії

Так Голова Верховної Ради України Володимир Литвин оцінив події у телецентрі в Києві під час зустрічі із заступником голови Державної Думи Федеральних Зборів Російської Федерації Любов'ю Сліскою в Москві. Володимир Литвин наголосив, що це внутрішня проблема України, яку ми повинні вирішувати цивілізовано. «Право на публічне висловлення своєї позиції має співвідноситися з відповідальністю», — сказав глава українського парламенту на прес-конференції в Москві.

Завадили випуску новин

Проте вчора в інтерв'ю УНІАН президент НТКУ Ігор Сторожук заявив, що депутати мають виносити питання надання ефірного часу до сесійної зали і там його вирішувати. За словами І. Сторожука, співпраця НТКУ і народних депутатів регламентується спеціальною проголосованою парламентом постановою, яку телекомпанія повністю виконує. А вимога тих депутатів, які завадили випуску новин, виходить за межі цієї постанови, зазначив він. Крім того, перший віце-президент НТКУ Сергій Білоус повідомив, що юридичне управління телекомпанії вивчає ситуацію із захопленням ефірної студії. Він також вважає ймовірним звернення телекомпанії до суду з поданням проти депутатів. Ці заяви керівників національної телекомпанії дають змогу припустити, що обіцяного телеефіру можуть і не надати.

Якби ще сприятливий режим

Народні депутати України — члени Комітету з питань культури і духовності взяли участь у роботі IX Всеукраїнського форуму видавців, що традиційно відбувся 20—22 вересня 2002 року в м. Львові. Форум зібрав понад 500 учасників з усіх областей та регіонів України — представників видавництв, книготорговельних організацій, поліграфічних підприємств, бібліотек, приватних підприємств та авторів, інших організацій, які займаються видавничою діяльністю.

Відбулося багато цікавих та важливих акцій на високому представницькому рівні: «круглі столи» та дискусії, на яких обговорювалися принципи державної політики у видавничій галузі, роль видавництв у дотриманні авторського права; семінари з прикладних питань організації видавничої справи, а також безліч презентацій та конкурс найкращих представлених на форумі видань.

Великий інтерес у народних депутатів України, керівників профільних державних органів виконавчої влади, представників численних громадських організацій, видавців та книгорозповсюджувачів викликало активне обговорення нового законопроекту про державну підтримку книговидавничої справи в Україні, що внесений Кабінетом Міністрів України і нині перебуває на розгляді в парламентських комітетах. Законопроектом передбачено встановити особливий сприятливий режим оподаткування суб'єктів видавничої діяльності.

Секретаріат Комітету з питань культури і духовності.

ФОТОФАКТ

Відомий футболіст Олег Блохін відсвяткував 50-річчя.
На знімку: Олегу Блохіну є що розповісти журналістам.

Фото Володимира ТАРАСОВА (Укрінформ).

І відпочили, й заробили

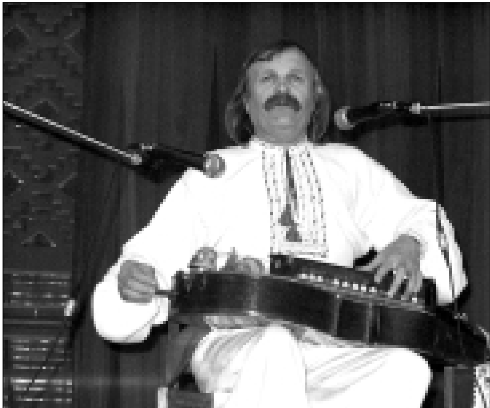
Найактивніших учасників молодіжних трудових загонів з 11 регіонів України відзначено почесними грамотами Державного комітету у справах сім'ї та молоді з нагоди 40-річчя студентського трудового руху.

Основна мета молодіжної трудової діяльності залишилася такою самою, як і 40 років тому, — виховання молоді. А ще — спілкування і поліпшення матеріального стану.

За словами голови Державного комітету у справах сім'ї та молоді Валентини Довженко, держава дедалі більше уваги приділяє молодіжному працевлаштуванню та відпочинку. Цього року вперше Державний комітет у справах сім'ї та молоді надав кошти для проведення договірної кампанії. Представники Асоціації трудових об'єднань молоді змогли укласти угоди про співпрацю з підприємствами південних областей — Криму, Херсона, Одеси, Миколаєва.

— Спочатку ініціативи трудових загонів сприймалися досить скептично. Але після того, як на підприємствах побачили роботу наших юнаків та дівчат, не залишилося сумніву, що така діяльність корисна для всіх, — зазначив президент асоціації Дмитро Ткач.

Ірина БУЛАНЕНКО.

Повернувся кобзар додому

Після шестимісячних гастролей за рубежем з першим концертом удома виступив заслужений артист України кобзар-лірник, минулорічний лауреат «Голосу України» Василь Нечепа. Програмою «Було колись в Україні» він знову зачарував шанувальників своєї творчості. Як повідомив кобзар, незабаром він розпочне «турне» по дитсадках та школах Сіверщини.

Сергій ПАВЛЕНКО.

Чернігівська область.

Фото автора.

Гасла і місце дії — ті самі

Наступного після «захоплення телецентру» ранку відбувся ще один «синхрон», уже під стінами Верховної Ради, куди під державними та різнокольоровими партійними прапорами зібралися майже 10 тисяч учасників акції «Повстань, Україно!» з усіх областей України. Їхні гасла і були тими титрами, які супроводжували інформацію Міністра внутрішніх справ Юрія Смирнова та Генпрокурора Святослава Піскуна про події 16—17 вересня.

Оскільки пленарне засідання транслювалося на площу перед парламентом і протестанти могли заочно брати участь у роботі законодавчого органу, то обійшлося без традиційної вимоги запросити учасників акції протесту виступити в сесійній залі.

На час, коли пишуться ці рядки, численний пікет продовжує стояти перед Верховною Радою, чекаючи на приєднання до них після закінчення денного засідання народних депутатів, щоб стрункими колонами організовано відправитися на Банкову пікетувати адміністрацію Президента. Протестанти і правоохоронці поводяться толерантно. Ніч попереду...

Людмила КОХАНЕЦЬ, Анатолій БЕНЬ.

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

СЛУЖБА «01»

Хворий, до того ж голий

Одразу три скирти (400 тонн соломи) згоріло в селі Велика Яблунівка Черкаської області

Втрати оцінили в 24 тисячі гривень. Урятувати надбане не змогли навіть спільні дії пожежних, які оперативно прибули з навколишніх населених пунктів. Хворого палія, котрий розважався, бігаючи голим навколо палаючих скирт, направили спочатку до райвідділу міліції, а звідти — до психіатричної лікарні. У тракторній бригаді його часто підгодовували та відігрівали, тож на таку «дяку» за доброчинність не сподівався ніхто.

Костянтин ПРОЦЕНКО, начальник ЦГЗ відділу пожежної безпеки УМВС України в Черкаській області.

ОФІЦІЙНО

Постанова Верховної Ради України

Про дострокове припинення повноважень народного депутата України ОЛЕКСЕНКА О. І.

Відповідно до пункту 5 частини другої статті 81 Конституції України Верховна Рада України **постановляє**:

Припинити достроково повноваження народного депутата України ОЛЕКСЕНКА Олега Івановича, обраного по одномандатному виборчому округу № 82, у зв'язку з його смертю.

Голова Верховної Ради України В. ЛИТВИН.

м. Київ,
12 вересня 2002 року.
№ 123-IV.

Постанова Верховної Ради України

Про утворення Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України по факту смерті народного депутата України Олексенка Олега Івановича

З метою об'єктивного розслідування причин смерті народного депутата України Олексенка Олега Івановича Верховна Рада України **постановляє**:

1. Відповідно до статті 89 Конституції України утворити Тимчасову слідчу комісію Верховної Ради України по факту смерті народного депутата України Олексенка Олега Івановича (далі — Тимчасова слідча комісія) у складі таких народних депутатів України:

СОБОЛЄВА Сергія Владиславовича — фракція «Наша Україна», голова комісії;

БОГАТИРЬОВОЇ Раїси Василівни — фракція "Регіони України»;

ДАВИДОВОЇ Людмили Іванівни — група «Демократичні ініціативи»;

ВЕРНИДУБОВА Івана Васильовича — група «Європейський вибір»;

КАРНАУХА Миколи Васильовича — фракція Соціалістичної партії України;

КОЗАЧЕНКА Олексія Олексійовича — група «Народовладдя»;

МАРТИНОВСЬКОГО Валерія Павловича — фракція «Аграрники України»;

ОЛІЙНИКА Бориса Ілліча — фракція Комуністичної партії України;

ПОЛІЩУКА Миколи Єфремовича — фракція «Наша Україна»;

СУХОГО Ярослава Михайловича — фракція Соціал-демократичної партії України (об'єднаної);

ТАРАНА (ТЕРЕНА) Віктора Васильовича — фракція Блоку Юлії Тимошенко;

ТОПОЛОВА Віктора Семеновича — група «Народний вибір»;

ШЕВЧУКА Сергія Володимировича — фракція Народно-демократичної партії.

3. Матеріально-технічне, організаційне та інформаційне забезпечення роботи Тимчасової слідчої комісії покласти на Апарат Верховної Ради України.

4. Про результати роботи Тимчасової слідчої комісії проінформувати Верховну Раду України не пізніше 1 грудня 2002 року.

Голова Верховної Ради України В. ЛИТВИН.

м. Київ,
12 вересня 2002 року.
№145-IV.

Постанова Верховної Ради України

Про звернення групи учасників бойових дій у Великій Вітчизняній війні щодо створення Меморіального комплексу «Ратне поле»

Верховна Рада України **постановляє:**

1. Погодитися в основному з пропозиціями ради Організації ветеранів України, групи учасників бойових дій у Великій Вітчизняній війні і рішенням Комітету Верховної Ради України у справах пенсіонерів, ветеранів та інвалідів щодо створення в Україні Меморіального комплексу «Ратне поле».

2. Кабінету Міністрів України вжити заходів щодо створення в Україні Меморіального комплексу вшанування та увічнення пам'яті переможців у Великій Вітчизняній війні відповідно до вимог Закону України «Про увічнення Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941—1945 років» та Указу Президента України від 11 лютого 2000 року № 209/2000 «Про додаткові заходи щодо відзначення 55-ї річниці Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941—1945 років».

Голова Верховної Ради України В. ЛИТВИН.

м. Київ,
12 вересня 2002 року.
№ 132-IV.

▼

То яку державу ми будуємо?

ДО ДИСКУСІЇ ПРО КОНСТИТУЦІЙНУ РЕФОРМУ

Це питання знову і знову постає в дискусіях науковців, політиків, пасажирів електрички, в студентських аудиторіях. Та узгодженої відповіді не знаходимо, хоча вона начебто є в Конституції України.

Ламати — не будувати

Рішення оприлюднити свою точку зору на цю проблему з'явилося в нас після того, як знову спалахнули дискусії: здійснювати чи ні конституційну реформу; якщо здійснювати, то яку модель держави закладати у змінену Конституцію України?

Узагалі існує усталена точка зору теоретиків і практиків державотворення, що часті зміни Конституції, з одного боку, свідчать про нестійкій характер держави і про неузгодженість позицій політичних та економічних еліт стосовно майбутнього держави, з другого — підривають правовий порядок в країні (потрібно переглядати всю систему законів на відповідність новій Конституції) і повагу населення до Основного Закону, який є фундаментом політичної, економічної та правової стабільності, а з третього — якщо визріли умови для перегляду Конституції, то не треба це робити кон'юнктурно похапцем, а вдумливо, на основі системного підходу, де не останню роль відіграє принцип — не нашкодь. **Крім того, є прислів'я: ламати — не будувати. Чи варто ламати президентсько-парламентську республіку? Франція побачила, що парламентська республіка не ефективна і перейшла до президентсько-парламентської. Росія не збирається відмовлятися від цієї моделі**.

В Україні реформаторська гарячка розпочалася на другий день після прийняття чинної Конституції України. Так, вона — результат компромісу різних політичних сил, якого було досягнуто під тиском об'єктивних і суб'єктивних обставин. Але для документа такої політико-правової ваги потрібен історичний час, щоб подивитися, що зробили депутати Верховної Ради України 28 червня 1996 року. Минуло шість років (не дуже поважна цифра з християнської точки зору), і гамір з приводу конституційної реформи досяг глобальних масштабів. Але хто галасує? Вузьке коло політичної еліти. Народ, як носій суверенітету і джерело влади в країні, мовчить. Він поки що не розуміє: конституційна реформа поліпшить його життя або погіршить. Так, виборці, які обрали Президента та Верховну Раду України, бажають, щоб вони працювали ефективно й узгоджено. Але чи буде конституційна реформа сприяти цьому? Може, новий конституційний процес тільки породить нове перетягування каната і знову збаламутить «політичну воду», як це вже було у 1995—1996 роках? Невже всі забули, що конституційний процес призвів країну до гострої політичної кризи, коли питання стояло руба: диктатура або демократія?

Поспішати повільно

Отже, наша **перша головна теза:** якщо законодавча і виконавча політична влада дійшли висновку, що треба змінювати Конституцію України, то не варто знову це робити за одну ніч, потрібно, щоб професіонали грунтовно підготували новий проект Конституції. Для цього слід зробити декілька кроків.

▼ **Крок перший** — політична (конституційна) угода між Президентом і Верховною Радою України про модель держави, яка закладається в основу нової Конституції. Між іншим, справа не в назві моделі. Справді, є велика різниця між президентською та парламентською республіками. А між президентсько-парламентською і парламентсько-президентською — різниця мінімальна. Можна назвати модель парламентсько-президентською, а виписати функції гілок влади так, що вона буде або президентською, або парламентською. Тому й потрібна конституційна угода.

Крок другий — створення Конституційної комісії. Вона має бути професіональна, де не повинно бути ані депутатів Верховної Ради України, ані представників адміністрації Президента України. Верховна Рада, Президент, Конституційний і Верховний суди можуть тільки запропонувати свої кандидатури на якійсь основі (паритетній або іншій), а Верховна Рада затвердить склад комісії в цілому. Крім того, Конституційна комісія не повинна складатися тільки з юристів, тим паче фахівців з конституційного права. Ми дуже поважаємо правознавців, але їх погляд на життя, на Конституцію занадто вузькопрофесійний (є ще жорсткіші терміни — «професійний егоїзм» та «професійний ідіотизм», коли професія обмежує мислення, робить його негнучким). Тому у складі Конституційної комісії має бути не менш як третина експертів-політологів, філософів та економістів, які забезпечили б ширше гуманістичне спрямування нової Конституції, економічну й політичну доцільність тих або тих норм, врахували світову гуманістичну думку.

Крок третій — чітко обгрунтувати терміни подання нового проекту Конституції України Верховній Раді, Президенту, уряду, Конституційному Суду, і, за їх згодою, на всенародне обговорення. Строк завершення роботи над проектом не повинен «прив'язуватися» ні до президентських, ні до парламентських виборів, ні до інших подій. Річний термін цілком достатній для розробки нового проекту Конституції України.

Спільний інтерес і колективне благо

Тепер декілька положень про те, що закладено утопічного в Конституції України 1996 року і як ці проблеми розуміє політико-правова думка.

Депутати Верховної Ради України вочевидь погарячкували, коли в преамбулі Конституції (п. 6) записали: «Прагнучи розвивати і зміцнювати демократичну, соціальну, правову державу...». З цього виходить, що буцімто в Україні вже побудована демократична, соціальна, правова держава, яку треба розвивати, зміцнювати. Це явне перебільшення. Ми тільки почали розбудовувати таку державу. І шлях до неї дуже далекий, хоч будівництво йде не на пустому місці.

Демократія, як один з найкращих винаходів людства, не може «працювати», якщо вона не спирається на традицію, процедуру, правило, норму тощо. У кожному суспільстві, навіть у найдемократичнішому, існує конфлікт інтересів різних соціальних сил. Тому й була «знайдена», «створена» держава, щоб цей конфлікт не зруйнував суспільство.

Окрім того потребує уточнення набір окреслень держави: демократична, правова, соціальна. Справді, варто писати ці окреслення через «кому» або потрібен інший «граматичний» (а може, і логічний) підхід. Демократична держава може триматися на традиціях, нормах моралі, релігійній догмі. Але чи може бути соціальна держава неправовою, а правова держава несоціальною? Може, замість двох окреслень — «правова», «соціальна» держава — на початку XXI століття буде логічніше застосовувати поняття «соціально-правова держава»? Це не так правова, як соціально-філософська і політико-філософська проблема.

Для нашої статті це не категоріальна дрібниця, а принциповий підхід, оскільки ми розглядаємо взаємозв'язок демократії й гуманізму, де розвиток социуму — суспільство, держава, людина — є проблемою реалізації соціального в праві, законі та способі життя. Тоді гасло «Все заради людини і в ім'я людини» набуває історичного сенсу не як утопія, а як орієнтація на гуманізацію суспільного життя. У цьому разі на сучасному етапі краще говорити про побудову демократичної соціально-правової держави в Україні, а не демократичної, правової, соціальної.

В Україні у 80—90-ті роки значно посилився інтерес до правової держави у зв'язку з дослідженням взаємозв'язку філософії політики і філософії права. Фахівці з політико-філософської та право-філософської проблематики піддали грунтовному аналізу історію і теорію становлення та розвитку держави, ролі демократії у суспільному житті, практику функціонування правової держави. Але багато теоретичних та практичних проблем досі не розв'язано.

Наприклад, яка держава «більш правова»: в якій прийнято багато законів, що майже не діють, або та, в якій мало законів, але вони виконуються беззаперечно? Узагалі можна як закони використовувати релігійну догму, релігійні тексти, і держава буде не менш правовою, ніж світська, де діють тисячі узгоджених і прийнятих законів. Далі — гонитва за кількістю законів в Україні, коли вони не узгоджені між собою, не кодифіковані, а інколи суперечать Конституції. Це робить нашу країну правовою державою чи ні?

Водночас дослідники всіх епох, розглядаючи проблеми правової держави, наштовхувалися на таку проблему: як держава працює на **спільний інтерес та колективне благо**.

Держава — не добрий дядечко

Держава не може бути однаковою мірою «добрим батьком» усім соціальним групам, колективам, індивідам — працьовитим і ледарям, лояльним громадянам і злочинцям, громадянам держави і чужинцям. Тобто наскільки держава, як правовий механізм (інструмент), може бути ефективним механізмом розподілу соціальних благ, накопичених суспільством, згідно з нормами права та моралі, згідно із соціальною справедливістю? І взагалі, чи потрібно державі прагнути реалізувати соціальну справедливість?

Узагалі, **що є соціальна справедливість, хто встановлює її зміст, вимоги, норми**: Бог, держава, клас, правитель, законодавчі збори, натовп?

Термін «соціальна справедливість» використовують усі: ідеологи, політики, науковці, пересічні громадяни, жебраки. Він став такий звичний, що майже ніхто не вивчає, має він позитивне чи негативне значення.

У нашій статті ми критично проаналізуємо цей термін і висловимо точку зору, яка не співпадає із загальноприйнятними судженнями. Нашою метою буде не науковий епатаж, а висловлення сумнівів, чи на місці стоїть цей покажчик шляху (дороговказ), якщо шляху тут немає. Наскільки він науково виважено може використовуватися в концепціях соціально-правової держави, у практиці здійснення економічних і політичних програм, у новій Конституції України.

Термін «соціальна справедливість» в енциклопедіях і словниках зовсім не означає, що можливий розподіл благ «кожному за потребами». Як правило, цей термін передбачає, що є і повинна бути «соціальна несправедливість», якщо немає умов, підстав реалізувати соціальну справедливість. Тим більше що термін «соціальна справедливість» має конкретно-історичний характер і в кожну епоху несе у собі безліч змістів, відтінків. Наприклад, чи соціально справедливо, коли працівники каральних органів більшовицького режиму отримують пенсії в багато разів більші, ніж в'язні концтаборів, яких вони туди посадили за вільнодумство, за боротьбу за незалежну Україну, а інколи і просто за безпідставним доносом?

Цей термін (поняття, категорія) морально-правової та політичної свідомості про належне пов'язаний з історично мінливими уявленнями про права і свободи людини та жорстко не пов'язаний з економічним життям. Він містить вимогу відповідності між реальною значимістю соціальних груп та індивідів, їх внеском у суспільне життя і добробут та їх соціальним становищем, між їхніми правами та обов'язками, між діянням та відплатою, працею та винагородою, злочином та покаранням. Невідповідність у цих співвідношеннях оцінюється як несправедливість.

Отже, соціальна справедливість передбачає практичний критерій оцінки. На жаль, у суспільній свідомості значної частини громадян колишнього СРСР вкорінювалося споживацьке відношення до держави з позицій соціальної справедливості. І в цьому винна була утопічна ідеологія більшовиків, та сама «соціалістична держава». Ідеологія комунізму виходила з утопічного гасла «від кожного за здібностями, кожному за потребами». Реально розкрити здібності кожної людини — нездійсненне завдання. Суспільство має багато сфер діяльності, які не престижні і не можуть бути об'єктом творчої діяльності, а є просто працею (ще гірше це звучить російською мовою — **работой**, від слова «раб»). І треба ці сфери забезпечувати працівниками, наприклад, двірники, вантажники тощо.

Але бажання жити «за потребами» є у всіх людей, майже за виключенням релігійних аскетів або романтиків-альтруїстів.

Тому ідеальної «соціальної держави», яка задовольнила б бажання жити «за потребами», бути не може. Це зрозуміли навіть комуністи. Але експерименти з мінімізації потреб, які були дуже далекі від гуманізму, вони провели. Найжахливіший із них — режим «червоних кхмерів» у Камбоджі в 1975—1979 роках, коли політика примусової рівності, зняття різниці між містом і селом, між фізичною і розумовою працею коштувала мешканцям Камбоджі декількох мільйонів знищених громадян.

Не потрібно красивих гасел

Соціальна держава в чистому вигляді існувати не може. Вона може бути тільки соціально-правовою державою, де на основі права регулюються соціальні відносини в межах конкретних критеріїв соціальної справедливості, які відбивають реальний економічний, політичний, моральний стан суспільства. Тобто термін «соціальна справедливість» — беззмістовний у відриві від економічної, політичної, правової та моральної структур (сфер) суспільства. Коли хтось створює «концепцію вимог соціальної српаведливості» у відриві від цих структур, сфер, то він фактично втілює квазірелігійну віру в абстрактний принцип або вимогу якоїсь конкретної групи або партії, яка використовує красиві гасла у вузькоегоїстичних інтересах, наприклад, захоплення влади.

Безумовно, можна розробити концепцію розподільчої справедливості, щоб зрівняти людей у бідності. Але тоді це буде як у анекдоті про онуку декабриста: «Мій дід боровся, щоб не було бідних, а більшовики борються, щоб не було багатих». Але куди прийде країна рівнобідних? І чи не є абстрактний принцип соціальної справедливості (особливо у варіанті «розподільчої справедливості») інструментом руйнації всіх цінностей суспільства добробуту, де винагорода здійснюється за розумом і працею для більшості громадян?

Свого часу Девід Юм побачив небезпеку абстрактного, або особливого (пролетарського або тиранічного), принципу соціальної справедливості. Процитуємо його досить повно: «Очевидно, що люди повинні були регулювати свою поведінку... з точки зору особливого інтересу, публічного чи приватного, вони перебували б у постійному сум'ятті і зробили б будь-який уряд великою мірою неефективним. Приватний інтерес у кожного свій; і хоча публічний інтерес сам по собі може бути завжди один і той самo, але він стає джерелом великих розбіжностей з причини різних точок зору на нього конкретних людей. <...> Якби ми шукали однакової вигоди, розподіляючи конкретну власність між конкретними людьми, ми зрадили б нашій меті і утвердили б сум'яття, якому це правило покликане перешкодити. Тому ми повинні додержуватися загальних правил і регулювати нашу діяльність загальними інтересами, модифікуючи закон природи, що стосується стабільності володінь».

Забезпечення особливих (буцімто «справедливих») благ для конкретних груп — пільги, надвисокі зарплати (порівняно з іншим населенням) — часто не лежить у загальних інтересах суспільства і не відповідає критеріям соціально-правової держави. Уряд, розпоряджаючись об'єднаними запасами матеріальних ресурсів, довірених йому для забезпечення колективних благ, сам зобов'язаний діяти справедливо і не може обмежуватися гарантуванням того, що індивіди не діятимуть несправедливо. Справедливість вочевидь вимагає, щоб те, що кожна група отримує із спільних запасів або бюджету, було приблизно пропорційним до того, що вона мусить вкладати, або в неї є підстави на суспільну благодійність.

Власне, ні природа, ні суспільство в цілому (як соціальне середовище, соціальна природа) не можуть бути названі справедливими чи несправедливими, тому що вони не несуть конкретної відповідальності за дії людей. Природа — середовище, де живуть люди. Суспільство — форма організації життя, де ідеалом є рівні права і обов'язки, а не моральні критерії справедливості. Тільки конкретна діяльність людей може бути названа справедливою чи несправедливою. Уряди, парламенти діють згідно із законом, конституцією або антиконституційно, антизаконно. Пільги і все інше повинні виходити із законів і норм конституцій, а не з якихось абстрактних норм «справедливо—несправедливо». Право може гарантувати підвищену увагу до якоїсь соціальної групи, верстви (пенсіонери, діти), але відшукати соціальний критерій — справедливо це або ні — неможливо. Це суто моральна позиція, моральний критерій перекладений мовою закону. Він може бути відносно несправедливий до виробника, який віддає більшу частку матеріальних чи фінансових благ, але суспільство законом визначає, що це справедливо. Тобто тут діє політична воля, а не науково визначена норма. Недарма існує традиційне питання: діяти за законом або по справедливості? Договірним шляхом визначене правило належних дій держави отримає правове закріплення. Мета таких дій законодавчих органів — зробити відповідний стан речей пізнаваним і гарантувати, що різні сторони суспільних відносин розумітимуть одна одну, беручи на себе зобов'язання.

Отже, постає питання: для чого автори статті заглибилися в теорію? Для того, щоб показати, наскільки грунтовно, системно треба підходити до кожного положення Конституції України, яке треба переглядати, уточнювати. Ми вже не кажемо про деякі статті, які носять суто кон'юнктурний характер, є політичними деклараціями і не повинні входити у новий Основний Закон.

Тобто наша **друга головна теза**: нова Конституція України має бути прагматичним, раціональним документом, який відповідав би двом вимогам: **DURA LEX, SED LEX** (лат.) — суворий закон, та все-таки закон і **ARGUMENTUM AD REM** (лат.) — аргумент, що грунтується на дійсних обставинах. Потрібен чіткий політико-правовий документ, який відповідав би реальним політичним, економічним та культурним умовам життя людей, а його прогнозна частина, без якої не обійтися, була звільнена від утопій і фантазій.

**Григорій ДАШУТІН,
народний депутат України,
кандидат політичних наук;
Микола МИХАЛЬЧЕНКО,
президент Української
академії політичних наук,
доктор філософських наук.**

Недарма існує традиційне питання: діяти за законом або по справедливості?

У британській доповіді Україна не згадується

Україну взагалі не згадано в оприлюдненій учора прем'єр-міністром Великої Британії Тоні Блером доповіді під назвою «Іракська зброя масового знищення». Нагадаємо, що напередодні презентації цього дослідження засоби масової інформації, насамперед британський «Обсервер», повідомили: в ньому нібито зафіксовано певні контакти нашої країни (а також Білорусі) з режимом Саддама Хусейна. Проте «сенсація» не підтвердилася. Сам документ ще вчора вранці було розміщено на веб-сайті британського уряду.

Слід зазначити: дослідження це вельми ґрунтовне. 53-сторінковий документ містить три головні розділи: «Іракські програми щодо хімічних, біологічних, ядерних та балістичних ракет», «Історія інспекцій ООН», «Ірак під Саддамом Хусейном». Докладно розповідається про принаймні відомі авторам зусилля Іраку з нарощування своєї військової могутності, про застосування ним хімічної зброї у війні проти Ірану, а також проти власних курдів. У документі наголошено: вже нині Ірак володіє ракетами, що можуть досягти територій членів НАТО — Греції і Туреччини, британських військових баз на Кіпрі, Ірану, Ізраїлю та Саудівської Аравії. Ці ракети спроможні нести хімічну й біологічну зброю. В документі також підкреслено, що Ірак може протягом п'яти наступних років заводити ракетами з дальністю польоту 1000 кілометрів. Водночас є небезпека здобуття Багдадом ядерної зброї: «Ірак може скласти ядерну зброю протягом місяців, якщо здобуде з-за кордону розщеплювані матеріали».

Анатолій МАРЦИНОВСЬКИЙ.

***

Напередодні оприлюднення документа посол Великої Британії в Україні Роберт Брінклі заявив: «Слід визнати, що наш уряд занепокоєний спробами Іраку придбати зброю масового знищення. Я хочу нагадати, що саме Ірак Саддама Хусейна розв'язав війну з Іраном, а пізніше напав на Кувейт. У результаті загинуло понад мільйон осіб. Крім того, Багдад використовував хімічну зброю не лише у війні з Іраном, а й у боротьбі з народом північного Іраку. Після війни у Перській затоці 1991 року ООН запровадила ембарго на постачання зброї до Іраку. І британський уряд буде дуже занепокоєний, почувши твердження, що якась держава, попри резолюцію ООН, продає Іраку зброю».

Цікаво, що саме сьогодні до Києва з офіційним візитом прибуває державний секретар оборони Великої Британії Джеф Хун. Пан Брінклі стверджує, що оприлюднення доповіді та візит держсекретаря оборони є простим збігом обставин.

Тетяна ПАСОВА.

ФОТОФАКТ

Фото АП.

Учора Рада Безпеки ООН прийняла запропоновану низкою арабських країн резолюцію, що засуджує облогу ізраїльськими військами комплексу будівель керівництва ПНА в Рамаллі (симптоматично, що посол США в ООН під час голосування утримався). Резолюцію прийнято в так званому компромісному варіанті, ініційованому вже під час голосування країнами Євросоюзу. В ній, окрім засудження Ізраїлю, міститься заклик до палестинської влади видати розшукуваних Ізраїлем терористів. Вони, можливо, переховуються на території штаб-квартири Арафата «Муката».

Учора-таки внаслідок штурму ізраїльською армією міста Гази загинуло щонайменше 9 палестинців і більш як 20 дістали поранення.

Закон викликає занепокоєння

(Початок на 1-й стор.).

Експертна оцінка відповідності згаданих законів європейським стандартам змушує погодитися з Миколою Томенком у тому сенсі, що вони справді потребують значних змін. Зокрема, директор відділення конституційного та адміністративного права міністерства юстиції Швеції Хелена Еделбром стверджує: Закон «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» викликає значне занепокоєння щодо його відповідності нормам прав людини у царині свободи слова. «Складається враження, — заявила пані Еделбром, — що закон свідчить про неправильне розуміння ролі засобів масової інформації у демократичному суспільстві, що державні ЗМІ повинні надавати підтримку державним органам». Численні порушення міжнародного права, на її думку, є і в Законі «Про інформацію».

Такі само критичні коментарі теж лунали з боку європейських експертів.

За останні чотири роки ситуація зі свободою слова в Україні практично не змінилася на краще, переконаний старший радник представництва ОБСЄ з питань засобів масової інформації Олександр Іванко. «Коли одна із гілок влади вважає за можливе давати вказівки ЗМІ про те, як висвітлювати основні політичні події в країні, коли не допускають провідних політиків до ефіру, то це викликає серйозне занепокоєння», — заявив він.

Тетяна ПАСОВА.

Допомога довжиною в десять років

В Україні перебуває делегація німецького фонду «Діти Чорнобиля» під керівництвом його голови, професора Хейо Екеля. Фонд заснований 10 років тому, в жовтні 1992-го. Він підтримується федеральною землею Північна Саксонія, фінансує надання допомоги через пожертви та функціонує зокрема і насамперед завдяки великій добровільній участі багатьох німецьких лікарів. Мета фонду — надання медичної допомоги українським дітям, постраждалим від радіоактивного випромінювання. В ході нинішнього візиту представники фонду відвідують лікарні, визначаючи розмір необхідної допомоги. В четвер, 26 вересня, німецька делегація зустрінеться з відповідальним віце-прем'єр-міністром Володимиром Семиноженком та Міністром охорони здоров'я Віталієм Москаленком.

Асоціація відкриває перспективи

Учора в Україні відбулося перше засідання Спільного комітету Україна—Європейська асоціація вільної торгівлі (ЄАВТ), на якому розглядали економічну політику Києва та його зовнішньоекономічну стратегію, процес інтеграції України до ЄС та значення розвитку відносин з країнами ЄАВТ у цьому контексті. А кількома годинами раніше відбулася зустріч делегації Парламентського комітету ЄАВТ з народними депутатами України на чолі з головою Комітету ВР у закордонних справах Дмитром Табачником.

Він наголосив на тому, що Україна досягла відчутного, з нашої точки зору, прогресу в економіці (приміром, за темпами зростання ВВП посідає перше місце серед країн СНД). Проте, з точки зору країн з розвиненою економікою, наші успіхи здаються не такими вже й вражаючими, і така різниця в оцінках дещо псує відносини Києва з міжнародними організаціями й окремими торговельними партнерами.

Дмитро Табачник разом із присутнім на зустрічі держсекретарем Мінекономіки та європейської інтеграції Андрієм Гончаруком поінформував гостей про євроінтеграційні процеси в Україні, й зокрема про хід переговорів щодо вступу до СОТ. Усі країни ЄАВТ (Швейцарія, Норвегія, Ісландія, Ліхтенштейн) є членами Світової організації торгівлі, і дві з них увійшли до робочої групи з розгляду заявки України про вступ до СОТ. За словами Андрія Гончарука, поки що з жодною з цих країн двосторонні протоколи про взаємний доступ до ринків товарів і послуг підписано не було. Він висловив прохання до гостей сприяти активізації переговорного процесу щодо набуття Україною членства у Світовій організації торгівлі.

Член делегації Парламентського комітету пан Гельсон (Ісландія) зазначив, що в майбутньому ЄАВТ не виключає можливості укладення договору про вільну торгівлю з Україною. Але, напевно, йдеться про досить віддалену перспективу, адже, як щиро зізнався пан Гельсон, «наші знання про Україну і її економіку дуже обмежені». Крім того, з однією із країн ЄАВТ — Ісландією Київ не має навіть угоди про торговельно-економічну співпрацю.

Ганна ЛУКАНСЬКА.

ХРОНІКА. ФАКТИ. ПОДІЇ

■ *Москва*

Пошуки тривають, надії тануть

У Кармадонській ущелині Північної Осетії тривають пошуково-рятувальні роботи на місці сходження льодовика. Представник оперативного штабу з ліквідації наслідків стихійного лиха повідомив учора вранці, що, за офіційними даними, знайдено 8 тіл загиблих, 27 осіб урятовано. Таких, що пропали безвісти, значиться 95 осіб. Шанси їх урятувати невеликі.

■ *Амман*

Не вірять у демократію в Іраку

Йорданія вважає неможливим використання військових баз своєї країни для проведення воєнної операції проти Іраку. Йорданський міністр закордонних справ Марван аль-Машер висловив сумнів у тому, що Сполученим Штатам удасться швидко перетворити Ірак на демократію, лише поваливши режим Саддама Хусейна. Міністр дав зрозуміти, що його уряд скептично ставиться до планів США стосовно Іраку.

■ *Нью-Йорк*

ООН — проти клонів

Спеціальний комітет ООН розпочав підготовку міжнародної угоди про заборону клонування людей. Уже створено робочу групу з підготовки проекту документа.

■ *Токіо*

Розповів про нашу енергетику

Міністр палива та енергетики України Віталій Гайдук виступив на заключному засіданні Восьмого міжнародного енергетичного форуму, що завершив свою роботу в японському місті Осака. Він детально поінформував учасників про нинішній стан розвитку енергетичної галузі нашої країни, про її зростаючу роль у підвищенні енергетичної безпеки європейського регіону.

За повідомленнями кореспондентів "ГУ" та зарубіжних інформагентств.

Путівник діаспорою

Поза межами України мешкає близько 20 мільйонів українців. Більшість із них не має змоги читати рідною мовою газети й слухати радіо, проте не втрачає зв'язків зі своєю Батьківщиною. Власне, це все, що ми про них чули. Для тих, хто хоче дізнатися більше, Інститут досліджень діаспори за сприяння Київської міськдержадміністрації та товариства «Україна—світ» видав довідник «Закордонне українство». В ньому зібрано адреси й телефони українських громадських організацій, а також книгарень, газет, музеїв, недільних шкіл, благодійних фондів, наукових установ і навіть брокерських контор, власниками яких є вихідці з України.

У каталозі можна знайти також координати наших диппредставництв за кордоном та органів державної влади України, які опікуються (чи, точніше, мають опікуватися) проблемами діаспори. Саме їм, а також громадським організаціям у багатьох країнах світу Інститут досліджень діаспори має намір безкоштовно передати більшу частину накладу довідника.

Ганна ЛУКАНСЬКА.

ІНСТИТУТ ДОСЛІДЖЕНЬ ДІАСПОРИ

ЗАКОРДОННЕ УКРАЇНСТВО

ІНФОРМАЦІЙНИЙ КАТАЛОГ

СУСПІЛЬСТВО

Дружній череді й вовк не страшний

САМОВРЯДУВАННЯ

Крихітне село Розлив, що не має власної ради, а віднедавна за новим адміністративним поділом входить до складу Білозерської селищної ради, одного з райцентрів Херсонщини, перше у районі зареєструвало статут територіальної громади. Утім, до цього людей підштовхнули екстремальні обставини.

Розлив засихав

Усі 113 дворів села з промовистою назвою Розлив умить залишилися без води. За борги місцевого господарства РЕС «відрубав» систему від енергопостачання. Автономного, «дворового» колодязя чи свердловини — жодного на все село!

— «Добрі» господарі, довівши село до ручки, порізали на металобрухт та й вивезли невідомо куди одну з двох водонапірних башт, — згадує сумні засушливі часи селищний голова Білозерки Ніна Степанян, яку знову обрали на цей пост. — Коли приїхали з членами виконкому перший раз до нового «обійстя», що увійшло до складу селищної ради, нас зустрів натовп людей зі сльозами на очах. У поглядах і словах одне: благання про допомогу.

Слова ловили через вікна

...З розпадом СРСР почав занепадати і радгосп «Городній велетень» — овочевий гігант приміського Білозерського району, що забезпечував помідорами, абрикосами, черешнями та ще багато чим ледь не половину Сибіру та Далекого Сходу. Відділок №7 (так тоді офіційно називався нинішній Розлив) — один із десяти, що утворювали велетенський радгосп-«город», мав потужну тваринницьку базу. Сотні робочих рук обслуговували молочно-товарний комплекс, м'яса й молока вистачало і собі, і на продаж. За «великого переділу» на ласий шматок накинув оком сусідній радгосп «Батумський». Багато обіцяли нові хазяї. Проте...

Куди лише не писали селяни: і в область, і в Київ, і в газети. «Гинемо!» — волали, не в змозі байдуже спостерігати, як вирізають і вивозять скотину, руйнують ферми, залишаючи людей без роботи. Зрештою, сесія райради «приписала» село до райцентру. Відстань — якихось 14 кілометрів, шлях асфальтований, ближчого сусіди не знайти.

— На той час у селі було ліквідовано всі до єдиного робочі місця, закрито магазин, не діяв медпункт, дітей до школи не возили, — продовжує Ніна Сергіївна. — Руки опускалися від такої спадщини, але мали бадьоритися і людям надію вселити. Перші збори проводили у напівзруйнованому клубі, без вікон, без дверей і даху, під зливою. Та люди, хто протовпився, через вікна передавали односельцям кожне слово...

Ніхто, крім нас самих

Головне, що відтоді відчули селяни, — ніхто не змінить їхнього життя, окрім них самих. І за все слід братися гуртом. Обрали п'ятьох найактивніших, довірили їм повноваження. Тепер під «орудою» сільському шикувалися в живий кордон і перекривали дорогу, коли хтось приїздив до села: звідки, куди, навіщо? Навіть радгоспне начальство не пускали, аби хоч залишки громадського майна зберегти. Зокрема, єдину водонапірну башту. І громада встояла.

Нині в Розливі забезпечення водою краще, ніж у райцентрі. Неймовірних зусиль коштувало здолати бюрократичний опір і відмежувати населення від радгоспних боргів за електроенергію. Власним коштом поставили окремий лічильник, обрали добровільних контролерів, котрі провели дворами роз'яснювальну роботу та взялися збирати гроші. Й пішла вода пересохлими трубами. Громада взяла на своє утримання водомережу, узаконивши всю діяльність рішенням сесії райради.

— Як побачили, що люди стараються, то вже не мали морального права не підтримувати їх, — долучається до розмови секретар Білозерської сільради Любов Колісниченко. — Виконком розробив план найнагальніших справ. Велика заслуга в їх втіленні Владлена Тарасова, тодішнього голови сількому, котрий і був зачинателем самоврядування в Розливі. Багато виникало запитань, на які спільно шукали відповіді.

— Сільську громаду зареєстровано в управлінні юстиції як юридичну особу, тож селищна рада може делегувати їй частину повноважень, — додає Ніна Степанян. — Істотну методичну й практичну допомогу надавали працівники навчального центру «Партнерство громад». Допомогли розробити статут громади, провели необхідні консультації.

Господарі у громадському домі

У Розливі ми побували теж дружною «громадою»: селищний голова Ніна Степанян, секретар ради Любов Колісниченко, співробітник центру «Партнерство громад» Олександр Довгай та автор цих рядків. Про візит не попереджали: у Розливі вже кілька років не працює телефон. Це тепер — завдання номер один. Коштує воно п'ять тисяч гривень, тож проблема «всього лише» у грошах.

Нас зустрів дружний хор голосів: «До-об-ри-ий де-ень!» — протяжно проспівали, забачивши гостей, дітлахи в сільській школі, що саме висипали на перерву. На «спів» вийшла й директор школи-дитсадка. Чистота й затишок у коридорі, свіжий рушник та мило біля рукомийника. Акуратно заправлені 11 ліжечок у дитсадковій спаленці. У двох класах початкової школи 23 учні. Загалом чимало для села з населенням у 357 осіб.

Звеселів Розлив. Почав працювати магазин, ось-ось відчинить двері фельдшерсько-акушерський пункт. А поки що голова сільради дає свою службову машину, аби раз на тиждень приїхали до селян медпрацівники.

Земельні паї нині люди віддали до господарства «Білозерський» — досвідченому й дбайливому керівнику Віктору Сілецькому. Але поставили вимогу: забезпечити роботою. Тож щоранку приїздить до Розливу автобус, везе людей на роботу, старшокласників до школи, та й просто тих, кому треба, до райцентру в справах.

У тому самому клубі, де ще недавно й вікон не було, тепер увечері збирається молодь — на дискотеку. Не бракує читачів і в бібліотеці. Навіть за умови, що за книжку треба платити 25 копійок, просять привезти нові видання з райцентру. Серед періодики є й газета Верховної Ради «Голос України»: її для всіх бібліотек Білозерського району передплатив народний депутат Володимир Демьохін.

— Ми переконалися: наше життя — в наших руках, — каже голова сількому Тетяна Лашкова, котра виконує свою роботу, як і решта активістів, на добровільних засадах. — І тільки гуртом, громадою можна навести лад у своєму домі.

Алла БРУСИЛОВА.

Херсонська область.

Фото автора.

Одне слово — жах

Пам'ятаю часи, коли колгоспи між собою змагалися, в кого кращий клуб або й Будинок культури. Не кажучи вже про медпункт чи майстерні побутового обслуговування населення...

І не треба гадати, що в цьому була якась показуха.

— А сьогодні наче повертаються «доісторичні» часи, коли в селі є тільки де випити. Хіба що назви сучасні. Замість корчми — бар, а то й кафе-ресторан, — каже заступник голови Новомосковської районної ради Володимир Дубачинський. — Хоч клубу в селі ціни не скласти: він тут і театр, і кінотеатр, концертний зал і розрада для шанувальників художньої самодіяльності, місце, де можна зустрітися та поспілкуватися з земляками або цікавими гостями... Та що там казати! Бувало, як оголосять, що «кіна не буде» — трагедія! Нині його, наймасовішого мистецтва для народу, ніде нема, і наче не біда...

Депутатам районної ради Володимир Дубачинський «прокрутив» «кіно», яке сам зняв на відеоплівку. Те, що побачили обранці на екрані телевізора у сесійній залі, можна сказати одним словом — жах. Напівзруйновані і порожні приміщення клубів блимають вибитими вікнами. У Новоселівці клуб з обваленою стелею. У Спаському повиламували всі металеві та алюмінієві деталі бібліотечних стелажів, крісел та стільців. Мов після погрому виглядають також дитячі садки та медичні амбулаторії, котрі чи не всюди або позаростали бур'янами вище голови, або вже й розтягнуті до цурки. Володимир Дубачинський «показав» і недобудовану диво-лікарню, яку тут колись почали споруджувати на правах районної для селян у Губиниці, збираючись вразити будовою всю область. Тепер це, швидше, ганьба на всю область.

На Дніпропетровщині повсюди у такому стані сільські клуби, бібліотеки, фельдшерсько-акушерські пункти та пункти служби побуту. Минулої зими ці заклади практично скрізь не опалювалися. Висновок один: прискорюється процес руйнування і спустошення соціальної сфери на селі.

Сферу цю мають брати під свою опіку місцеві ради. Є на цей рахунок і укази Президента, і розпорядження уряду, і численні програми, схвалені на всіх рівнях. Немає єдиного — грошей в розпорядженні місцевого самоврядування, щоб утримувати по селах заклади культури та побуту. А без грошей нічого не варті всі найбагатообіцяючі документи разом узяті.

Нині область хвалиться тим, що ніде в Україні не з'явилося стільки «ефективних господарів» на селі, як на Дніпропетровщині. От і мислилося, що капітали щедрих інвесторів, читай друзів сільського люду, спрямовуватимуть не лише у виробництво. Але цього не сталося. Інвестори не відгукнулися на заклики «піднімати культуру на селі», і оптимістичні ілюзії, як висловилися на сесії районної ради у Новомосковську, лопнули, як мильні бульки.

У тому ж Новомосковському районі, наприклад, одна з нафтова компанія прибрала до рук аж дев'ять колишніх колгоспів-КСП, утворивши агрофірму «Олімп-екс-Агро». На території цієї фірми у Герасимівці закрили клуб і дитсадок, закривають клуб і у Васильвці. Навіть на центральній нині садибі фірми-велета у Голубівці клуб теж наказав довго жити. Від нього і сліду вже не залишилося — знімати на відеоплівку Дубачинському не було чого...

Рішення, яке прийняла сесія райради, звелося до слів, що відступати нікуди, бо далі одні руїни. Поки не пізно, соціальну інфраструктуру села потрібно рятувати. І крім місцевого самоврядування, ніхто цього не зробить. Але як?

Звичайно, варто сподіватися, що держава, зрештою, повернеться лицем до села. Але й самим треба воювати. Область другий рік поспіль збирає нечувані урожаї, і Новомосковський район тут серед кращих, то чому, справді, не відрахувати на соціальні потреби селян? Резонно? Звичайно! А ще на території району безліч курортних куточків, сотні дитячих таборів, туристичних баз, пансіонатів і навіть санаторіїв. Їхня плата за землю в сумі сягає двох мільйонів гривень. Погодьтеся, що чимало. Але де вони?

Безладдя, дійшли висновку депутати, відбувається тому, що чиновники виконавчої влади ведуть себе як тимчасові люди. Перейматися долею села, м'яко кажучи, не вистачає сумління.

Отож уся надія на органи місцевого самоврядування. Завдяки їхній ініціативі, наполегливості «культурну руйнацію» на селі можна припинити. І це доводять депутати Новомосковської райради.

Микола НЕЧИПОРЕНКО.

Дніпропетровська область.

Як приборкати метан

ДО УВАГИ УРЯДУ

Це знають одеські науковці, однак впровадження у практику їхніх розробок невиправдано зволікається.

Фото Юрія ХРОМУШИНА (УНІАН).

Торік, перебуваючи на шахті імені Засядька, Президент України Леонід Кучма поставив риторичне запитання: «А чи потрібне нам вугілля отакою ціною?». І пообіцяв звернутися до світової спільноти по допомогу в дегазації українських шахт. Коментуючи липневі трагедії, глава держави бідкався: «Захід має технології, здатні зарадити біді, та з нами ділитися не поспішає». Тим часом фахівці з Одеської державної академії холоду вважають, що чекати милості з-за кордону необов'язково. Вчені вже давно розробили й запропонували практикам власні, не менш ефективні, як вони вважають, технології й устаткування, здатні приборкати небезпечний метан.

Сигналізатор біди поміститься у касці

Це, певно, лише одна з ланок складної системи убезпечення шахтарів у лавах, але вкрай важлива й необхідна — вважають завідувач кафедри Академії холоду Володимир Мещеряков та головний фахівець Юрій Махорін. Йдеться про створений і випробуваний ними напівпровідниковий сигналізатор максимально допустимої концентрації метану. Прилад, стверджують вони, принаймні втричі дешевший від зарубіжних аналогів, простий за конструкцією, не потребує громіздких акумуляторів для живлення і може бути вмонтований навіть у каску шахтаря.

Назріває актуальне питання: чому пристрій не запустять у серійне виробництво? У відповідь винахідники можуть поділитися гірким досвідом відвідин міністерств і відомств, наукових установ та управлінських структур вугільної галузі. Пороги кабінетів вони оббивали не з голими кресленнями — з діючою моделлю. Однак усе зводилося до одного: прилад, казали чиновники й керівники шахт, дуже потрібний, та коштів немає.

Як тут не згадати про мільйони гривень, що їх виділяє держава на поховання загиблих шахтарів, на допомогу їхнім осиротілим сім'ям?

Проблему вирішують комплексно

Вилучити газ, відкачати воду, знизити температуру в забої — усе це можна зробити одночасно завдяки установці, розробленій науковцями Академії холоду спільно з працівниками науково-дослідної та впроваджувальної фірми «Лід-газогідрат» (Одеса). Поки що всі перелічені процеси здійснюються окремо і потребують чималих коштів. Для прикладу: метан за допомогою компресорних станцій намагаються вилучити із забоїв і в стисненому стані застосовувати його в побуті. Та чи завжди вчасно й повною мірою? Часті вибухи свідчать самі за себе. Іноді газ, розчинений у шахтному повітрі, використовують для опалення місцевих котелень, однак мільярди кубометрів цінного палива викидається в атмосферу, забруднюючи довкілля. До того ж температура повітря у шахтах нерідко перевищує 50 градусів тепла. З охолодженням забоїв поки що теж не все гаразд.

Одесити пропонують технології та установки, за впровадження яких усі проблеми розв'язуються в комплексі: вилучення метану й переведення його у зручний для транспортування стан, розподіл грунтових рідин на чисту воду та сухі солі, використання охолодженого сольового розсолу для зниження й підтримування температури в забоях. Учені впевнені: впровадження їхньої технології на шахтах Донецької та Луганської областей не тільки убезпечить шахти, заощадить величезні кошти, а й поповнить потреби регіонів у власному паливі.

На фінансування проекту доктор технічних наук, професор, академік Міжнародної академії холоду, заслужений діяч науки і техніки України Ігор Чумак з Одеської державної академії холоду та доктор технічних наук, професор, керівник фірми «Лід-газогідрат» Леонід Смирнов для початку просили близько 100 тисяч гривень. Куди тільки не зверталися, дійшли й до тодішнього міністра палива й енергетики Сергія Тулуба. Відповідь одержали стандартну.

Не закривати, а переобладнувати

Закриття надто небезпечних, безперспективних, з огляду на обсяги видобутку вугілля та його собівартість, шахт неминуче. Є дані, що ліквідації підлягають щонайменше 120 збиткових копалень. Науковці із впровадженням запропонованих ними технологій радять зробити їх газодобувними. Л. Смирнов вбачає у цьому чимало плюсів. По-перше, бюджетні витрати на закриття неперспективних ліквідаційних шахт зменшаться чи не наполовину. По-друге, для обслуговування кожного витяжного стовбура буде працевлаштовано 40—50 учорашніх шахтарів. По-третє, менше страждатиме довкілля. Нарешті, шахта, що підлягає закриттю, внаслідок перепрофілювання стане рентабельною.

Щодо останнього очікується: використання пропонованих технологій дасть змогу тільки з однієї великої шахти вилучати за рік близько півтора мільярда кубічних метрів газу. Завдяки цьому газоподібним паливом можна буде забезпечити, приміром, Донецьк або Одесу. Прибуток від реалізації метану становитиме майже 2,8 мільйона доларів на рік. А ще — реалізація попутно одержуваних питної води і сухих солей. Вилучені від усього цього кошти цілком перекриватимуть витрати на переобладнання шахти, електроенергію, зарплату персоналу, ремонти, амортизаційні відрахування тощо.

* * *

Чи «впишеться» ота арифметика у спішно затверджену Кабміном під час трагічних літніх подій Програму підвищення безпеки праці на вугільних шахтах, мета якої — зниження рівня аварійності з тяжкими наслідками, виробничого травматизму й професійної захворюваності шахтарів? Програма передбачає, зокрема, й дегазацію вугільних шарів, розробку технології попередження спалахів метану в тупикових виробках, тобто вирішення проблем, над якими вже багато років працюють і одеські вчені, запропонувавши низку унікальних і цінних новинок. Поки що, на жаль, ніким не затребуваних. То, може, з отого мільярда 360 мільйонів гривень, передбачених на реалізацію в 2002—2005 роках урядової програми, щось таки буде виділено й на випробування у виробничих умовах технологій, установок і приладів, запропонованих одеськими науковцями?

Георгій ВОРОТНЮК.
Одеса.

Шахтарям гарантують кращі часи

Дніпропетровська обласна держадміністрація, профспілки гірників Західного Донбасу, трудовий колектив — з одного боку і керівництво Державної холдингової компанії «Павлоградвугілля» — з другого уклали чотиристоронню угоду. Так вони обумовили партнерські, виробничі та соціально-економічні відносини.

Це ще одна спроба вирішувати усі нагальні проблеми життєзабезпечення шахтарів басейну. Причому регіональна виконавча влада задокументовано перебирає на себе всю відповідальність за її виконання. Від залучення науковців до випуску потрібної для шахтарів техніки і вдосконалення технологій, вчасної виплати зарплати та створення безпечних умов праці в підземних виробках.

Микола НЕЧИПОРЕНКО.
Дніпропетровська область.

Рятувальників готують у Луганську

Луганці серйозно взялися за підготовку кадрів для аварійно-рятувальної служби. Під патронатом головного управління з питань НС та у справах захисту населення від наслідків чорнобильської катастрофи на базі луганського ПТУ №3 відкрито курси з підготовки рятувальників. Передовсім на навчання приймають міцних, здорових юнаків, котрі мають усі дані для проходження служби у військах МНС України. Перший набір — 24 особи. Половина з них — працівники служби порятунку. Програма навчання насичена. Курсанти мають вивчити медицину, оволодіти знаннями протипожежної безпеки, радіаційного, хімічного і біологічного захисту, мати гірсько-спелеологічну, тактико-спеціальну та спеціальну інженерну підготовки.

Алла АНТИПОВА.

ПАРТНЕРСТВО

■ *Кіровоград*

Англійців дивує назва міста

Приїзд до Кіровограда Майкла Кларксона Вебба — правнука одного із братів—засновників велетня сільськогосподарського машинобудування, перейменованого за радянської влади у завод «Червона Зірка», Роберта Ельворті — став уже щорічною традицією.

Цього разу Майкл Вебб прибув до степового краю із своєю сестрою Урсулою Норман та її онуком Чарлзом Норманом. Під час зустрічі з головою Кіровоградської облдержадміністрації Василем Моцним гості з англійського графства Лінкольншир щиро дивувалися назвою обласного центру, логічно зауважуючи, що Україна має багато славетних імен і постатей, а місто називається на честь людини, яка ніколи тут не була і зовсім не пов'язана з історією краю. Василь Моцний погодився, що це питання потребує вирішення. Але гласного і демократичного. І останні крапки над «і» має розставити народне волевиявлення. До речі, чотири роки тому питання про перейменування міста вже розглядали на міському референдумі. Кіровоградці не проголосували за повернення обласному центру історичної назви — Єлисаветград.

Майкл Вебб приїжджає на землю, яка свого часу стала другою батьківщиною для його пращурів Роберта і Томаса Ельворті, не просто з метою розваги. За десять років він доклав чимало зусиль, щоб налагодити тісні партнерські контакти Кіровоградщини з його рідним графством Лінкольншир. Майкл Вебб також заснував іменну стипендію Ельворті для кращих студентів кіровоградських вузів, домовився про обмін студентами та викладачами між кіровоградськими та англійськими вищими навчальними закладами. Він допомагає оновлювати експозицію музею заводу «Червона Зірка», а нещодавно організував поїздку до Лондона заслуженого ансамблю народного танцю «Ятрань».

Онук сестри Майкла Вебба — Чарлз Норман — пішов стопами предків і нині успішно фермерствує. Вперше приїхавши до України, він був вражений багатством наших чорноземів. Вкладання інвестицій у розвиток сільського господарства та створення нових сільгосппереробних підприємств в області Чарлз Норман вважає надзвичайно перспективним ділом. Тож не виключено, що справа, започаткована Робертом і Томасом Ельворті, незабаром знайде продовження у діяннях їхніх нащадків.

Олег БОНДАР.

■ *Рівно*

Неплавкий асфальт і плавкий пластик

У Рівному з'являться два нові підприємства — з виробництва асфальту та переробки пластикової тари.

Як повідомляє «УНІАН», на території домобудівного комбінату вже встановлено обладнання асфальтного заводу, яке надійшло з Німеччини за кредитні кошти. Виготовлятимуть якісний асфальт на бітумних смолах, який не плавитиметься при високих температурах. Перші кубометри продукції намічено випустити вже на початку жовтня, а на повну потужність завод запрацює навесні наступного року.

Тут також планують переробляти пластикові пляшки, над чим працюватиме створене нещодавно спільне україно-польське підприємство «Укрвторресурси». Однак готової продукції не виготовлятимуть, а відправлятимуть сировину до Польщі, де з неї робитимуть бочки, каністри та іншу тару.

ФОТОФАКТ

Мешканці Яготина, що на Київщині, відсвяткували 450-річчя міста.

Фото Івана БІЛЕНКА.

На знімку: **під час торжества.**

Великий садівник повертається з вигнання

90 років тому Лев Симиренко видав монографію «Кримське промислове плодівництво». Лише 15 примірників її збереглося в Україні

У Сімферополі провідні науковці півострова вперше розглянули концепцію відродження і розвитку садів у нових соціально-економічних умовах та програму увічнення пам'яті класика вітчизняного садівництва на представницькій науково-практичній конференції «Кримське плодівництво: минуле, нинішнє і майбутнє», присвяченій 90-літтю видання фундаментальної наукової праці Льва Платоновича Симиренка.

До цього ювілею ентузіастам вдалося перевидати перший том його визначної монографії «Кримське промислове плодівництво», котру свого часу було надруковано накладом 10 тисяч примірників на громадські кошти з ініціативи кримського Імператорського Товариства садівників. Кримчани заходилися здійснити видання і другого тому фундаментальної праці вченого, рукописи якої знайдені.

Нині грошей вистачило лише на 800 примірників, які розійдуться по бібліотеках. Їх прочитають фахівці, книга сприятиме відродженню колишньої слави кримського плодівництва. На презентації у Верховній Раді АРК зазначалося: «Кожна з 750 сторінок монографії відіграє неабияку роль у реанімації колись провідної, а нині вщент зруйнованої галузі кримської економіки — садівництва».

— Українській науці, кримським науковцям, садівникам, молоді повернуто репресовану і знищену енциклопедію плекання саду, — каже голова Всекримського товариства вчених «Крим з Україною», заступник голови видавничого комітету праць Симиренка, академік Української екологічної академії Петро Вольвач. — Адже до перевидання цей фоліант був недоступний. Тривалий час батько і син Симиренки в Україні були забуті. В перші роки становлення більшовицької влади загинув Лев Платонович. У тридцяті роки репресували продовжувача його справи, організатора радянської садівничої науки Володимира Львовича.

Обох їх нова влада не милувала, і тому їхні праці були заборонені. По всій Україні збереглося не більш як п'ятнадцять примірників цієї не лише безцінної історії вітчизняного плодівництва, а й керівництва до дії, де узагальнено багатовіковий досвід садівників, землеробської культури, технології славетного кримського плодівництва, помологічний опис сортів промислового асортименту, що сформувався завдяки багатолітній діяльності Льва Платоновича Симиренка. В книзі чітко викладено унікальне поєднання сортів, підщеп, формовок, агротехніки з жорсткими природними умовами Криму.

Він 30 років присвятив вивченню таємниць незрівнянної якості кримських плодів. Титанічні зусилля доклав для пізнання умов їх вирощування. Саме звідси переніс чимало агротехнічних прийомів у батьківський мліївський сад.

Цей край зачарував його не лише природною красою, а й тим, що більше ніде в світі яблука не мали такого вишуканого смаку. 1812 року, в час заснування ним першої в Російській імперії — Салгірської дослідної станції садівництва, проект якої кілька років пролежав під сукном в департаменті землеробства, занотував: «Що більше я освоювався з краєм, то глибше до нього прив'язувався, так, що зараз він мені не менш дорогий і любий, ніж природному кримчакові. Там, у Криму, я не відчуваю себе ні чужинцем, ні стороннім, я беру гаряче до серця його інтереси і тут ніби здобув свою другу батьківщину».

А ось кримчани після його смерті не дуже вдячно ставилися до великого садівника. Лише завдяки неабияким зусиллям вдалося назвати його іменем нині зруйнований радгосп у Присивашші, та й то не в традиційній зоні садівництва. А треба б назвати господарство в передгір'ї, яке нагадує про титанічну працю Симиренка в Криму.

Після кількох десятиліть «війни» із сімферопольською владою за те, щоб дати ім'я визначного садівника одній із вулиць у престижному районі столиці Криму, вдалося назвати Симиренківським лише окраїнний завулок. Центральні ж вулиці міста досі носять імена комуністичних вождів.

Зовсім скоро, у 2005 році, — 150-та річниця від дня народження Льва Платоновича. Треба зробити все, щоб не трапилося так, як «вшанували» 110-ліття від дня народження Володимира Платоновича, яке практично було проігноровано.

Та, схоже, ми починаємо виліковуватися від безпам'ятства.

Л. П. Симиренко.

КРЫМСКОЕ ПРОМЫШЛЕННОЕ ПЛОДОВОДСТВО.

ТОМЪ ПЕРВЫЙ.

1-я часть—общая.

2-я часть—яблоня.

3-я часть—груша.

Чим зустрінемо ювілей Симиренка?

Цього року прийнято постанову Верховної Ради України про вшанування пам'яті людини, котра зробила неоціненний внесок у світову скарбницю знань про плекання садів. Створено Республіканський комітет зі святкування ювілею великого вченого, розроблено заходи, подія набуває державного значення.

Поставлено за мету не лише відзначити 150-ліття, а й зберегти визначну наукову спадщину і відродити донині сплюндроване родове гніздо Симиренків, зруйнований родинний цвинтар, занедбаний музей на їх батьківщині, невпорядковану родинну церкву, дендрарій, що руйнується і знищується...

На півострові мають намір присвоїти Льву Платоновичу звання почесного громадянина Криму, вшанувати його ім'ям Кримську дослідну станцію інституту садівництва УААН, ініціатором створення і науковим натхненником якої він був. (Сучасний стан її жахливий, і ходять чутки про її закриття. Це буде трагедією для всієї аграрної науки й ганьбою для кримської влади, якщо ми втратимо дітище Симиренка, на базі якого в сімдесяті роки планувалося створити інститут садівництва). Перейменувати село Маленьке Сімферопольського району, де розташовані і станція садівництва, і Кримський державний аграрний коледж, на селище Симиренківське. Заснувати в аграрних навчальних закладах півострова іменні премії класика плодівництва. Спорудити пам'ятник Л. Симиренку в Сімферополі і на дослідній станції Кримського аграрного університету, де замість нього стоїть пам'ятник Мічуріну, який для Криму нічого корисного не зробив. Встановити меморіальні дошки там, де працював Симиренко.

А найкращим вшануванням видатного ювіляра буде створення на базі Кримського державного аграрного університету експериментального навчально-зразкового (і не одного, а хоча б по одному в усіх зонах плодівництва, описаних ученим) Саду Симиренка, де належить закласти дерева і за новітніми, і за традиційною технологією з елітними аборигенними кримськими сортами. Справді плодоносного, інтенсивного, прибуткового саду, закладеного його сортами, за описаною ним технологією.

А щоб таких садів більшало, треба передусім відродити Товариство садівників, розробити програму відродження кримських садів, виділити наукову групу з клонової селекції старих кримських сортів плодових культур, оголосити конкурс на краще дерево з переліку симиренківських, підготувати постійно діючу експозицію «Л. П. Симиренко в Криму» в Республіканському краєзнавчому музеї. **Урешті, враховуючи всесвітнє значення діяльності видатного вченого, звернутися до ООН із пропозицією оголосити 2005 рік Роком Симиренка.**

Якраз нині ще не пізно почати підготовку до посадки «симиренківського» саду, заготувати і посіяти насіння для підщеп, визначитися з прищепним матеріалом, підготувати ділянки, посадити сади симиренківського типу в працездатних господарствах, які вже ведуть закладку нових насаджень, де налагоджено охорону молодих насаджень і є техніка та зрошення. І включити ці ділянки в систему Держсортовипробування. А фінансування може дати 1% збору від алкогольної продукції.

Ех, яблучко...

Призабувши класичну науку Симиренка, погнавшись за новітніми чужими технологіями, з нестійкими до кліматичних негараздів сортами яких завезено сотні нових шкідників і хвороб, кримчани дожилися до того, що галузь зруйновано вщерть.

За словами аграріїв, донедавна провідна ланка сільського господарства Криму — плодівництво сьогодні не просто в занепаді, а практично повністю знищена. За 20 років на півострові вдвічі скоротилися площі під садами і вп'ятеро — валовий збір фруктів. Якщо у 80-х роках площа кримських садів сягала майже 80 тис. гектарів, то сьогодні маємо 38, лише 20 тисяч з яких продуктивні.

Руйнація сьогодні така: один гектар висаджується — 22 викорчовується. Такими темпами втратити кримські сади можна всього за кілька років. А за часів Симиренка, рівно століття тому, Сімферопольський відділ Імператорського Товариства садівників зазначав: «За останні 10 років площа садів у Криму збільшилася на 10%».

Останнім же часом кримські садоводи потерпають від збитків, завданих весняними приморозками. Стійкими до них і плодоносними виявилися лише об'ємні дерева місцевих сортів Симиренківського переліку, й одиниці завезених, що вписалися в місцеві умови. Чимало господарств вирішили цю проблему просто і безклопітно: викорчували сади.

Сьогодні в Міністерстві АПК оформляють документи на знищення плодових дерев ще на чотирьох тисячах гектарів.

А ще десять років тому їх рентабельність становила 93% і Крим отримував до 450 тисяч тонн насіннєвих і кісточкових, які продавали не лише по всьому СРСР, а й за його межами.

Тепер фруктів ледве вистачає не те що на експорт і продаж гостям півострова, а й навіть самим кримчанам. Півострів заполонили турецькі яблука без смаку і запаху.

Репресовані сади

На думку вчених, Крим має унікально сприятливі умови для розвитку садівництва і щороку може отримувати чудовий гарантований урожай, незважаючи навіть на природні катаклізми.

Єдина можливість повернути півострову минулу славу краю садів, вважають фахівці, — це створення спеціальної програми, спрямованої на їх відродження. Для цього необхідно зібрати безробітних садівників, підготувати кваліфікованих спеціалістів, на державному рівні вирішити питання про довгострокове кредитування господарств, які бажають займатися садівництвом. Іноземних фахівців шукати марно: досвід підказує, що вони вкладають гроші лише у виноградарство і виноробство.

Потрібно нарешті прийняти закони про садівництво, про його страхування й кредитування. (Бо в умовах, коли практично колективної землі вже немає і вона належить приватникам, чи будуть вони закладати сади?). Вирішити питання про довгострокову оренду. Не на 2—5 років орендувати землю для садівництва, а щонайменше на 50 на час життя і рекультивації саду. Потребують вирішення також питання з переробкою дарів садів, фруктовою біржею. Треба піднімати всю галузь, більше орієнтуватися на призабуті, але перевірені часом, витривалі й унікальні старі сорти й технології. Завдання — повернути стійкість, смак і духмяність Симиренківських яблук, на яких базується економіка садівництва. Але, на жаль, ми не займаємося клоновою селекцією, не підтримуємо ці досконалі сорти і вже поширюємо не кращі клони. А за часів Симиренка в кожній зоні, по кожному сорту було визначено маточні елітні дерева, з яких тільки можна було брати помологічно достовірні живці.

Не можна не зважити й на те, що за сто років, які минули відтоді, разюче змінилося й довкілля. Пройдьмо колись найціннішою для вирощення яблук, груш і персиків Салгирською долиною. Сьогодні вона забудована так щільно, що фактично тут не лишилося жодного продуктивного саду. Одна з найславетніших долин кримського плодівництва вже втрачена. Такими само темпами йде наступ промислової, житлової, курортної, дачної, «корумпованої» забудови і на інші райські долини, які були основою кримського плодівництва, мали найурожайніші сади. **Звідси ціле століття невпинно йшла основна продукція кримського духмяного і дивовижно смачного плодового експорту. Наші попередники не займали ці долини під забудову, бо вважали це найціннішою землею, золотим фондом Криму.**

Останній удар по кримському садівництву і пам'яті Симиренка — виведення нинішнього року чиїмось недалекоглядним рішенням з Державного реєстру сортів славетного місцевого кримського сорту Кандиль-синап, який у 20—30-ті роки минулого століття успішно експортувався в усі країни Західної Європи і конкурував із найкращими світовими сортами. Отже, його вирощуванням розсадники Криму тепер не займатимуться.

Далі вже йти нікуди. Треба повертатися до витоків. То відродімо ж сади Симиренка, і Крим стане таким само чарівним, як за часів його великого садівника.

Віктор ХОМЕНКО.

Крим.

Фото автора.

ВІСТІ З ПОЛТАВЩИНИ

«Штучна нирка» допоможе

В обласній клінічній лікарні ім. Скліфосовського відкрито відділення гемодіалізу. Дві сучасні закордонні системи «Штучна нирка» допоможуть багатьом полтавцям повернутися до повноцінного життя. Загалом тепер в області діє дев'ять апаратів «Штучна нирка», хоча потрібно їх сімдесят.

Я в синій тролейбус...

Сорок років тому в обласному центрі вийшов у рейс перший тролейбус. Збудована всією громадою тролейбусна лінія з`єднала два вокзали — Південний та Київський. У 1913 році виникла ідея прокласти в місті не тролейбусну, а трамвайну лінію. Однак війни та революції перешкоджали втілити цю ідею в життя. А 1962-го на тролейбусну лінію вийшло вісім перших машин.

Нині парк міського управління електротранспорту налічує 123 тролейбуси, переважно вітчизняного виробництва, а довжина маршрутів сягає 75 кілометрів. За підрахунками фахівців, за сорок років існування полтавського тролейбуса ним скористалося один мільярд 840 мільйонів пасажирів.

На ярмарок у Сорочинці: Хівря — саньми, Гоголь — на лижах

Проаналізовано остаточні результати цьогорічного Національного Сорочинського ярмарку. Всього в ньому взяло участь 308 підприємств і 664 приватні підприємці з 23 областей України, а також представники Росії, Білорусі, Німеччини, Франції, США, країн Балтії. Товарів реалізовано на 22 мільйони гривень. Результативно попрацювали не лише бізнес-структури, а й консультативні служби. Координаційний комітет визнав, що ярмарок має й надалі розвиватися як фольклорно-мистецьке свято, відповідаючи всім сучасним стандартам виставкового бізнесу. Розпорядник ярмарку — Національний комплекс «Експоцентр України» —висловив готовність провести взимку у Великих Сорочинцях народне гуляння.

Наші на Неві, у своїх

У Санкт-Петербурзі відкрилися Дні Полтавщини. Організатори — Українська національно-культурна автономія міста на Неві та Полтавське обласне відділення товариства «Україна—Світ», яке підтримала облдержадміністрація. Для 150-тисячної української громади Санкт-Петербурга це значна подія, тому що українські традиції в цьому місті мають 300-річну історію й пов'язані з іменами наших видатних земляків. Приємно, що завдяки старанням діаспори, й зокрема полтавця Михайла Волика, українські традиції в Санкт-Петербурзі намагаються не лише зберегти, а й примножити. Серед заходів вирізняється виставка творчих робіт подружньої пари з Кременчука Зацеркляних — Миколи і Тетяни, усний випуск чергового числа журналу «Михайлівський замок», музично-вокальна композиція «Царівна пісень Чураївна до нас повертається знов». Не вперше слухали петербуржці заслужену артистку України Наталію Хоменко, яка подарувала публіці віночок українських пісень. Тепло сприймають глядачі й ансамбль «Романтична класика» з першої музичної школи Полтави. Земляки уклали нову угоду на співпрацю. Дні Полтавщини у Санкт-Петербурзі тривають.

Осіння Ялта для «Лтави» золота

Із Всеукраїнського фестивалю програм регіональних телекомпаній «Україна єдина», що завершив роботу в Ялті, полтавська обласна ТРК «Лтава» повернулася із «мішком» нагород. Серед 118 телеорганізацій України, Греції, Узбекистану та Росії перемогу здобули полтавці Інна Гончар з програмою «Паркова пісня», Алла Гусак за телефільм «Три зозулі з поклоном», Наталка Іванченко з режисером Дмитром Стариковим, які зняли фільм про канадський ансамбль «Полтава» — «Море нас об'єднує». А Гран-прі з авторською програмою «Мій у значенні невід'ємний від мене» (про долю полтавського будинку Василя Капніста, де нині музей Івана Котляревського) отримала журналіст Людмила Несуля. Член журі, — знаний російський кінорежисер Станіслав Говорухін — персонально запросив її взяти участь у Московському кінофестивалі, який відбудеться у жовтні. Генеральний директор ОДТРК «Лтава» Микола Ляпаненко обіцяє глядачам нові зустрічі з добротною продукцією, засвідчуючи, що і в так званій глибинці можна творити аж ніяк не містечкові програми.

Григорій ГРИНЬ.

ВАС ОШУКАЛИ!

Підприємливий плагіат

Директору «Рівнеоблводоканалу» Володимиру Нецькому доведеться проводити службове розслідування, або звернутися по допомогу до міліції чи податківців. У Рівному окремі підприємливі ділки почали встановлювати лічильники води у квартирах, відрекомендовуючись працівниками водоканалу. І брали за це набагато вищу плату, ніж передбачено чинними тарифами.

Можливо, такий підприємливий плагіат і надалі процвітав би, якби Людмила С., яка мешкає в одному з будинків по вулиці Дундича у Рівному, не звернулася б до працівників водоканалу з проханням опломбувати встановлений у її квартирі лічильник. З'ясувалося, що лічильник та його встановлення коштували жінці та іншим мешканцям будинку по 175 гривень, тобто удвічі дорожче, ніж у тому разі, якби цю послугу надав водоканал.

Щоправда, ділки підстраховувалися: не маючи ліцензії та допуску на виконання подібних робіт, вони вносили в касу водоканалу від імені своїх клієнтів по 20 гривень — як плату за послугу. У такий спосіб псевдоводоканалівці, враховуючи вартість лічильника та виконаних послуг, поклали собі в кишені майже по 70 гривень чистого «навару» від кожної квартири, уникаючи, звичайно, сплати податків.

Що змусило Людмилу С. та її сусідів з будинку по вулиці Дундича (та хіба тільки їх?) звертатися до таких заробітчан? Мабуть, необізнаність, що таку послугу водоканал надає оперативно, впродовж тижня наполовину дешевше.

Олександра ЮРКОВА.

Рівне.

У павутинні пірамід і сам павуком станеш

НЕПРИХОВАНЕ ШАХРАЙСТВО

Говорячи про криміналізацію нашого суспільства, і вчені-правознавці, і психологи, і практичні працівники правоохоронних органів називають безліч причин, серед яких — падіння виробництва, бідність і ідеологічний вакуум, що настали після того, як було безкомпромісно викинуто на смітник історії неспроможні комуністичні доктрини. Наводять цілком конкретні дані, скажімо, про те, що один наркоман протягом року «заражає» своєю згубною схильністю не менш як 20 осіб, що у сферу протиправних дій потрапляють зазвичай люди, позбавлені роботи й соціального опікування, діти з неблагополучних сімей, просто авантюристи, які не бажають заробляти на хліб насущний чесною працею. І все це — начебто правильно. Але чому, здавалося б, іще вчора цілком законослухняні громадяни раптом починають залучатися самі й залучати інших до сумнівних оборудок, вивчено недостатньо. А поміркувати тут є над чим.

Людині, хоч трохи обізнаній з публікаціями в пресі про різні трасти, псевдобанки та інші «МММ», може здатися, що до 2002 року вони вже канули в Лету. Аж ніяк: справа Льоні Голубкова живе й процвітає в Україні. Щоправда, махінатори тепер уже набили руку, завели собі досвідчених юрисконсультів, психологів, адвокатів. Угоди складають так, що не підкопаєшся (втім, якщо взятися до їхньої «діяльності», знаючи й податкове, і кримінальне законодавство, та ще й без тиску різного роду високих покровителів, які, безперечно, встромляють палиці в колеса міліції не без матеріальної зацікавленості, то справа зрушила б з мертвої точки). А поки що під назвою різного роду фонд-клубів вони аж ніяк не бідують, та найголовніше — засмоктують до свого павутиння дедалі більше громадян, змушених, аби повернути втрачене, вербувати до своїх лав нові жертви, ті — знайомих і близьких. І так — у геометричній прогресії.

Об'єктом своєї уваги такі «новоутворення» обирають переважно людей середнього достатку, що мріють примножити його, але останнім часом нічим не гребують чи зневірилися у можливості знайти хоч якусь роботу, виборсатися з боргів, а відтак потрапляють у безнадійну ситуацію.

Схему відпрацьовано до дрібниць. Приміром, добрий знайомець (який, завважте, уже спіймався на гачок) пропонує вам вступити до «чудової організації», «цілком легальної», «куди приймають лише чесних людей». Разом ви проводитимете дозвілля, навчатиметеся нових економічних технологій (як робити гроші, «нічого не порушуючи»). Пропонує відвідати семінар, який зазвичай проводять на найпрестижніших культурно-просвітницьких майданчиках, просто в центрі Києва. Щоправда, за вхід треба заплатити 60 гривень. Та це не бентежить простаків — навпаки, начебто свідчить про легітимність заходу і гарантує «відсутність кримінального елементу». Вам наливають каву або чай (не впевнена, що без добавок, які впливають на волю й бажання усвідомити, що саме відбувається), розповідають, що «краще бути здоровим і багатим, аніж бідним і хворим», повідомляють, що, здавши 2200 доларів початкового капіталу і привівши в цю організацію ще чотирьох осіб, ви сторицею повернете собі втрачене, а подальше просування того процесу забезпечує не менш як 400 доларів на місяць. Публіці демонструють якогось успішливого бізнесмена «Василя Васильовича» чи «Івана Івановича», котрому тепер гроші просто-таки з неба падають. І хоча в глибині душі ви усвідомлюєте, що це якась чергова фінансова піраміда, але заспокоюєте себе тим, що, може, воно й не так (хто після гучних скандалів на таке зважиться?), і думаєте: «Можливо, тут наявний певний елемент бізнесу — торгівлі, виробництва або чогось подібного, просто з огляду на комерційну таємницю про це поки що не говорять, адже недаремне на першому засіданні беруть підписку «про нерозголошення(!)».

Цікава ще одна деталь. Якщо не маєте грошей на перший внесок (1000 доларів), хтось із «добродіїв» цієї організації під розписку вам їх позичає. До того ж розписку, що в нього позичили, ви йому даєте, а він вам — розписку, що вклав ці гроші у фонд, — ні, тобто в разі спірної ситуації та звернення до суду, ви залишаєтеся без юридичного прикриття. А далі — ще кумедніше. Організатори повідомляють: якщо до завтрашнього дня ви не принесете ще 1200 доларів, то й перший внесок пропадає (цікаво, на якій підставі?).

І от уже неборака, що спіймався на гачок, біжить по всіх знайомих, позичає під відсотки потрібну суму, агітує інших вступити до фонду. Ланцюжок обдурених розростається до небачених розмірів, з чого ті, що сидять нагорі, стрижуть купони, а ви, якщо пощастить, — «відбиваєте частину грошей». Та, як правило, так щастить одиницям. А решта потрапляє в жахливе становище — борг повертати нема з чого, відсотки ростуть, кредитори, втративши надію, нерідко вдаються до жупела «лічильників», по допомогу бандитів, не гребують цими методами й самі фундатори.

І край — кримінальне павутиння засмоктало, і не тільки тебе одного. Далі — або шлях на Велику Окружну (хто молодший), або крадіжки і обдурювання подібних до себе, або очікування розправи рекетирів. Повірте, важко собі навіть уявити масштаби цього явища у столиці.

А чому, запитаєте, ці люди не звертаються до міліції? Цікавилася цим питанням і я. І, знаєте, зрозуміла. По-перше, їх «у безодню» начебто ніхто силоміць не тягнув. По-друге, підтверджувальних документів — обмаль (якась сумнівна угода про навчання фондрайзерівської діяльності — втім, з позначкою, що гроші назад не повертають, і, що дуже важливо — завірений печаткою не фірми, а певної фізичної особи). По-третє, мало хто вірить, що правоохоронним органам дадуть вивести шахраїв на чисту воду (адже діють вони під носом у можновладців — і нічого!). По-четверте, елементарно побоюються за своє життя. Та й чи багато ми знаємо випадків, коли такі справи доводили до суду?

Один із оперативних працівників у конфіденційній розмові сказав мені, що це — справа вельми тонка і, звичайно, за такого фінансового обороту, її хтось прикриває. Можна, щоправда, порадити обдуреним хоча б звернутися до райвідділу, щоб міліція мала формальний привід провести розслідування, але, найімовірніше, юридично там ні до чого не присікаєшся. Так що «врятування потопаючих — справа рук самих потопаючих».

От і розмірковуй після цього про правову захищеність наших співгромадян. Але, провівши це журналістське розслідування, я все-таки сподіваюся, що відповідні служби міліції не залишать це питання без реагування. Адже є конкретні адреси, люди, котрі готові якщо і не написати письмові заяви, то хоча б підтвердити сказане мною. Тим паче що коли вже згідно із законодавством приводом для порушення кримінальної справи можуть бути навіть анонімні дзвінки, телефони довіри, публікації у пресі, то свідчення сотень потерпілих (а вони на це зважаться, якщо відчують реальну зацікавленість правоохоронних органів), безперечно, допоможуть вивести махінаторів на чисту воду. Дуже цікаво було б також дізнатися і про сплату податків «поважною структурою»: скажімо, хоча б зі зборів по 60 гривень за вхід на «семінари», з тих тисячі доларів, які приймають без жодних документів, і за багатьма іншими параметрами. Однак це знову із застереженням «за бажання». А поки що в ситуації, яка склалася, наші мужні правоохоронці нагадують мені такого собі Іллю Муромця, який стоїть на роздоріжжі й міркує: «Ліворуч піти — не доведи Боже, на «дах» у царських палатах набредеш; праворуч — у юридичних тонкощах заплутаєшся; прямо — воно, звичайно, можна було б, тим паче що Змій Горинич чергову жертву просто з потрухами ковтає, та от горе — жертва ота заявочку письмову йому, богатиреві, не залишила...»

Ірина ІЛЛЄНКО.

Герцог із Пролетарки

Так називали його на батьківщині. «Наш Солов'яненко» — з наголосом на слові «наш» — кажуть його земляки. Сьогодні Анатолієві Солов'яненку виповнилося б 70.

Співуча Перемога

Оперними співаками не народжуються — ними стають. Син шахтаря, майбутній «золотий тенор», виростав у селищі Перемога, що в Пролетарському районі Донецька. Краєвид за вікном відкривався типовий: терикони і копер старої шахти «Першотравнева». До школи треба було діставатися бездоріжжям за чотири кілометри.

Батьки, Борис Степанович та Ольга Іванівна, захоплювалися співом. Дитинство та юність Анатолія були заповнені ліричними мелодіями застільних пісень, що лунали в їхньому селищі. Крім того, батьки були активними учасниками художньої самодіяльності: творчий колектив навіть ставив опери «Наталка Полтавка» та «Запорожець за Дунаєм». Тож не дивно, що й син співав спочатку у шкільній самодіяльності, а потім і в інститутській. Та ще й грав на музінструментах.

Станіслав Калиничев, письменник:

«Уперше я почув його в сорок п'ятому році на шкільному вечорі. В нього тоді був інший голос — дуже прозорий, дзвінкий дискант. Оголосили його виступ. Він бочком вийшов із-за ширмочки, яка відділяла частину нашого шкільного залу, глибоко вдихнув і почав з надзвичайно високої ноти: «До свиданья, города и хаты, нас дорога дальняя зовет...» Це була така нечувана висота, що кожний, мимоволі затамувавши дихання, неначе ширяв із завмираючим серцем — як уві сні».

Підземна висота

Золотий медаліст, гордість школи, Анатолій Солов'яненко не вагався з вибором професії. Працювати — тільки на шахті, як батько. Тож невдовзі майбутній оперний співак гриз граніт науки на гірничо-механічному факультеті Донецького політехнічного інституту. Першу гірничу практику проходив на шахті «Першотравнева», де Борис Степанович був заступником головного інженера. «Сімейність» не давала практикантові жодних привілеїв — два місяці Анатолій відпрацював підземним електрослюсарем, заслуживши похвалу батька: шахтар росте!

Одного разу 1952 року Солов'яненко приїхав до Ленінграда, де в інституті фізкультури навчався його однокласник. Молоді люди гуляли старовинним парком, і, сповнений вражень, Анатолій раптом заспівав. Перехожі зупинялися і схвально прислухалися. А вже наступного дня друзі потягли його до Маргарити Тихонівни Фітінгоф, колишньої співачки Ленінградської опери. «Та у вас голос! Але немає школи. Вступайте до консерваторії», — вигукнула співачка.

Фізика і лірика

До консерваторії Солов'яненко не потрапив. А переходити до Ленінградського політеху, як радили, не побажав. Утім, із Північної Пальміри Анатолій віз до шахтарської столиці рекомендаційного листа до Олександра Коробейченка, соліста Донецької опери (про це ми писали в номері за 20 вересня ц. р. — **Ред.**). Зустріч з учителем, яка перевернула все життя, відбулася в день народження молодого співака — 25 вересня. Маестро не дозволив учневі кинути навчання в політехнічному інституті: «Будете брати в мене уроки». Таких уроків Коробейченко дав 908!

Не бажаючи припиняти співпрацю з наставником, Солов'яненко навіть відмовився від аспірантури в Москві і залишився після навчання працювати в рідному інституті. У серпні 1954-го він став викладачем кафедри графіки та нарисової геометрії. Молодий викладач мав репутацію дуже вимогливого педагога. Не одну ніч проводили студенти над кресленнями, виправляючи помилки, помічені Солов'яненком. Вимогливість не лише до інших, а насамперед до себе, була його характерною рисою.

Як брали до «Ла Скала»

Після кожного з уроків вокалу Солов'яненко робив записи до зошита, на титульній сторінці якого стояло: «Що треба знати для гарного співу». Запис 1954 року: «Треба відчувати від співу насолоду і цілковиту свободу в диханні, а також у всьому організмі. Не замикати повітря ані в грудях, ані в легенях. Так, мало не забув записати — не опускати голову під час співу, не морщити лоба і брови».

Майбутній «золотий тенор» шліфував свою майстерність і роками утримувався від публічних виступів. Не поспішати радив учитель, який незадовго до смерті писав:

«Я багатьох учив співати. Але про одного свого учня хочу сказати особливо — це Анатолій Солов'яненко. Я з ним працював довго й наполегливо, усе, що я міг і знав, передав йому. Я щасливий, що моя несамовитість, моя любов, працьовитість, відданість співові передалися йому і залишаються в мистецтві».

Вихід «герцога з Пролетарки» на велику сцену був стрімкий. У 1962 році співака зарахували до групи донеччан, які брали участь у концерті в Жовтневому палаці столиці. Після цього виступу — а Солов'яненко співав романс Радамеса з «Аїди», аріозо Каніо із «Паяців» Леонкавалло та романс Степового на вірші Франка «Розвійтеся з вітром» — Анатолія Борисовича запросили на прослуховування до Київської опери і запропонували попрацювати стажером. Усупереч сподіванням, він попросив часу на роздуми: не хотів кидати серед навчального року своїх студентів.

А влітку, після концерту в Москві, Солов'яненко отримав запрошення на стажування до Італії. В Московській консерваторії з неабияким подивом виявили, що в обдарованого співака формально немає музичної освіти. Втім, це не перешкодило талантові. Невдовзі гірничий інженер за фахом і співак за покликанням уже виходив на сцену знаменитої «Ла Скала»...

Фото Миколи КАПУСТИ.

Єдиний привілейований слухач

Йому аплодували найкращі зали світу, а він душею тягнувся сюди, до рідного краю. «Єдиний мій привілейований слухач — шахтарі, особливо гірники Донбасу», — повторював народний артист. Анатолій Борисович був традиційним учасником концертів на День шахтаря — найшанованішого в краї свята.

Його душа залишилася тут після смерті — в академічному театрі опери та балету його імені, у пам'ятникові, де зображений у ролі Герцога з «Ріголетто», в конкурсі молодих вокалістів, який проводиться ось уже втретє.

Ідея конкурсу «Солов'їний ярмарок» належить великому тенорові. Він знав, як важливо вчасно підтримати молоде обдарування. За задумом, конкурс мав стати «ярмарком» юних талантів — студентів старших курсів консерваторій України та інших країн. А «покупці на ярмарку» — керівники театрів. Журі конкурсу мав очолити Анатолій Солов'яненко. Він мріяв дати путівку в життя молодим. Мріяв, але не встиг...

«Коли він співав, його голос не просто лунав — ноти були красиві, заповнені думкою, душею», — сказав два роки тому в розмові з кореспондентом «Голосу України» народний артист СРСР Зураб Соткилава. З Анатолієм Солов'яненком їх пов'язувала багаторічна дружба. Навіть долі були схожі: обидва за дипломом гірничі інженери, навіть виробничу практику Соткилава проходив на Донеччині, на одній із шахт.

Саме Зураб Соткилава запропонував зібрати кошти на пам'ятник Солов'яненку шляхом благодійних концертів. Концерт пам'яті великого тенора і справді відбувся, але пам'ятник «шахтарському герцогу» споруджено все-таки на кошти спонсора. Скульптуру урочисто відкрили в рік 70-річчя співака. На постаменті з протилежного боку увічнене прізвище директора фірми. Такі вже часи.

Ліна КУЩ.

Донецьк.

ВИДАННЯ

... І фотографії на пам'ять

З нагоди 70-річчя з дня народження Анатолія Солов'яненка, яке відзначатиметься 25 вересня, у світ вийшов фотоальбом про його життя і творчість тиражем п'ять тисяч примірників. Автор видання — Алла Терещенко, біограф співака і друг сім'ї.

До альбому увійшло майже 600 фотографій. Упорядникам вони завдали чималого клопоту, адже багато з них любительські, неякісні, старі. Технологам довелося добряче попрацювати, аби надати їм належного вигляду.

Це фоліант для рідних, близьких, друзів сім'ї Солов'яненків та найбільших бібліотек світу. Тому шукати його в продажу не варто.

До ювілею Анатолія Солов'яненка відбудеться низка культурних заходів, організованих Міністерством культури і мистецтв України: 24 вересня о 19.00 у Національній філармонії — вечір пам'яті, 25 вересня о 16.00 відкриють меморіальну дошку на будинку, де жив співак, а о 19.00 в Національній опері можна подивитися виставу «Лючія ді Ламмермур».

Лілія ПРІЛЬ.

Коцюбинському писала вся Європа

У Чернігівському літературно-меморіальному музеї-заповіднику М. Коцюбинського відбулася презентація першого тому «Листів до Михайла Коцюбинського», який вийшов друком за фінансової підтримки мера Львова Любомира Буняка. Чернігівці оплесками привітали відомого мецената і політичного діяча.

— Перед нами не книга-монолог, — сказала літературознавець Михайлина Коцюбинська. — Це —історія, оркестрована на різні голоси. Надзвичайні подробиці про час, тодішніх діячів літератури, політики! Вся Європа писала Коцюбинському. Таке враження, що він вже у 90-х роках позаминулого століття інтегрував у неї місто!

А загалом, за задумом Ігоря Коцюбинського, правнука письменника, нині директора музею, намічено видати 1300 листів у чотирьох томах. Вони стануть у добрій пригоді літературознавцям, історикам під час вивчення біографії видатного майстра слова та його доби.

Сергій ПАВЛЕНКО.

Чернігів.

Фото автора.

На знімку: письменник Михайло Слабошпицький, який став головним натхненником-організатором поважного проекту, розповідає про нелегкий шлях цього унікального видання й до читача.

Бачиш себе на цих вулицях і думаєш, чому я не туристка?..

РАБСИЛА

Оксана, так звати цю миловидну жінку, родом із Скадовська. Їхали разом до Києва. Слово за слово й зав'язалася розмова. З'ясувалося, що зовсім недавно повернулася вона з Італії, де була на заробітках.

— Багато там наших жінок, особливо із Західної України, а також з Молдови, Білорусі. Є й з Росії, але дуже мало, а от з Прибалтики не зустрічала зовсім. Найкраще молдаванкам, бо дуже швидко мову вивчають і мають перевагу в пошуку роботи. Я теж вивчила італійську і вже вільно можу спілкуватися з місцевими, але писати не вмію.

— А як потрапила до Італії?

— Знайомі посприяли. Отримала візу, та й поїхала. Робочий день з сьомої ранку до восьмої вечора. Працювала і на фабриці готового одягу, прасувала та пакувала його, і в сільському господарстві, і доглядала німічну бабусю. Робота була різна, десь легше, десь важче. В суботу праця лише до обіду, вихідний — неділя. Але хочу сказати, що ставлення роботодавців до українок чуйне. Годували добре, піклувалися про нормальні умови проживання. До речі, щоб поселитися на квартиру, треба мати рекомендації і нам їх давали охоче. Італійці дуже доброзичливі люди і цінують нас як добрих робітників. Коли доглядала бабусю, готувала їй наші українські страви. Дуже їй припали до душі вареники з сиром та сметаною, але її рідні сердились на мене, бо бабусі не можна було багато їсти борошняних виробів. Її донька просила навчити готувати хоча б кілька українських страв. Я навчила — український борщ з пампушками, вареники.

— А хто ти за фахом? Ким працювала в Україні?

— Закінчила меліоративний технікум, хотіла, як у пісні, «щоб в пустелі сади квітли». Та дівочим мріям не судилося здійснитися. Попрацювати за спеціальністю не вдалося. Заміжжя, чоловік військовий, поїхала з ним за призначенням. Довелося працювати і санітаркою в госпіталі, і продавцем, і кіоскером. Потім розлучення — повернулася до Скадовська. Кому потрібен меліоратор? Та й кваліфікацію втратила, бо жодного дня не працювала за спеціальністю. А жити треба, тому й подалася в Італію...

— І які там мала заробітки?

— Жінка без кваліфікації може розраховувати на заробіток у 700—750 доларів, італійки ж погоджуються виконувати таку саму роботу лише за 1 500 — 2 000 доларів. І я, і мої подруги розуміли, що нам недоплачують, але, погодьтеся, заробіток у 4000 гривень в Україні для жінки без кваліфікації це багато що значить. Не думаю, що жінка з освітою в Україні отримує такі гроші. І ми погоджувалися на таку працю. Італійці цінують нас, українок, хвалять за акуратність, охайність. Коли працювала на фабриці, звернула увагу, що жінки-італійки час від часу збираються гуртом про щось говорять або курять. Я собі цього дозволити не могла, працювала, як і належить.

— А чи довелося побачити Італію, Рим — мрію туристів, відпочивала взагалі як?

— У вихідні можна їхати куди завгодно. Транспорт дуже дешевий. По Риму гуляла, по всіх його куточках пройшлася. Дуже сподобався. Прогулюєшся історичним Римом і уявляєш, що ось цими вулицями проходили римські легіони, коли йшли на вимогу Сенату придушувати повстання Спартака, а ось тут на площі прогулювалися римські матрони в сиву давнину. В Колізеї уявляєш гладіаторські бої. А ось площа, де виступав Муссоліні. А тут ось я стою перед Собором Святого Петра. Взагалі, Рим — це історія і вона скрізь, навіть повітря насичене історією. Хоча повертаєшся із давнини і бачиш себе на цих вулицях і думаєш: чому я тут не турист, а заробітчанка? Так гірко стає.

— Чи поїдеш знову в Італію?

— Хотіла б. Та, на жаль, умови виїзду ускладнюються, оформлення документів обходиться дедалі дорожче.

— Але ж ти їдеш до Києва їх оформляти, чи не так?

— Так, знову намагатимуся виїхати на заробітки. В мене вдома залишилася хвора мама, якій потрібна операція. Цього разу я змогла привезти гроші на ліки та повіддавала борги. Ще залишила мамі гроші, отож вона не бідуватиме. Невже ви думаєте, що мені хочеться їхати за моря-океани за тими грішми? На жаль, удома не можна заробити те, що я привезла з-за кордону. Знайомі італійці дуже запрошували на роботу, обіцяли плату непогану. Один навіть просив навчати його української, бо планує в нас свою справу відкрити, хоча й каже, що довіряє перекладачам, але «знання мови ніколи не завадить». Отож, думаю, цього разу зможу влаштуватися краще, ніж минулого. Їду до Києва з надією, що скоро буду в Римі.

Розмову записала Наталія ПАХОЛОК.

Колаж Євгенії ВАСИЛЬЧЕНКО.

ДО НАШИХ СВЯТИНЬ

■ *Кіровоград*

Ім'я героя відоме

У червні наша газета повідомляла про урочисте перепоховання десяти радянських бійців, останки яких знайшли пошуковці поблизу села Володимирівки Кіровоградського району. Один із них був нагороджений медаллю «За бойові заслуги» за номером 194874.

Саме цей номер допоміг встановити ім'я загиблого, якого майже шістдесят років вважали пропалим безвісти.

На запит обласного військкомату до Центрального архіву Російської Федерації, що в Подольську, надійшла офіційна відповідь: цією медаллю «За бойові заслуги» наказом командира 47-ї гвардійської стрілецької дивізії у березні 1943 року було нагороджено 47-річного єфрейтора Ізмаїла Івановича Джанкоєва, уродженця Ташкента.

На довоєнну адресу загиблого з обласної комісії з увічнення пам'яті жертв війни та політичних репресій надіслано листа з повідомленням про місце поховання героя. Можливо, відгукнуться його родичі чи близькі...

Олег БОНДАР.

■ *Івано-Франківськ*

Місто має свого ангела-хранителя

У Долині відкрито величний пам'ятник «Борцям за Українську державу». Відтепер людей цього патріотичного краю оберігатиме святий архангел Михаїл, що постав у бронзі. Символічно, що пам'ятник верховному воєводі небесних сил і ревному заступникові людей на землі споруджено на місці, де колись стояв на п'єдесталі бойовий танк. На майдані Січових стрільців високо в небо він піднісся завдяки меценатові зі США Омелянові Антоновичу, який народився в Долині.

Доктор Омелян Антонович разом із дружиною Тетяною, професором медицини, яка, на жаль, вже покинула нас, роками заощаджували тяжко зароблені гроші, щоб прислужитися добрими справами Україні. Пам'ятник архістратигу Михаїлу, а також Музей «Бойківщина», урочисті входини до якого відбудуться під час міжнародного свята бойків наступного року, — це його щедрі подарунки рідному містові. А сприяв цьому голова районної організації Товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка Степан Янковський. До речі, наш земляк з Америки допомагає і Львову. Зокрема, за його кошти поновлені окремі зали наукової бібліотеки імені Василя Стефаника.

Численні гості з Києва, Львова, Івано-Франківська, а також із США щиро вітали долинян з подією всеукраїнського значення.

— Перший пам'ятник у нашій країні борцям за Українську державу, яким пишалося б не одне європейське місто, — таку оцінку мистецькому витвору скульпторів Василя Ярича, Ярослава Юзьківа, Володимира Сколоздри та архітектора Романа Козія дав академік, Герой України Іван Дзюба.

Міський голова Василь Романюк вручив грамоту меценатові і подвижникові Омеляну Антоновичу, а також нагородив нею посмертно Тетяну Антонович. Вони стали почесними громадянами міста нафтовиків.

Оксана РОВЕНЧАК.

Фото Михайла БОРИСА і Антона БЕЗДІЛЯ.

Істина — як полин

АКЦІЇ

Учасники зборів активу ветеранських організацій Білоцерківського району Київщини звернулися з листами на адресу Президента України Л. Кучми, Голови ВР В. Литвина та Прем'єр-міністра А. Кінаха, в яких висловили обурення «вільним тлумаченням на місцях законодавства стосовно надання пільг ветеранам».

Навіть ті жалюгідні пільги, які передбачені державою, йдеться у зверненні, підписаному керівниками міської (В. Волощенко) і районної (Д. Мельник) організацій ветеранів, не завжди виплачують: їх нанівець зводять підзаконні акти, циркуляри, інструкції тощо. Тим часом ряди ветеранів рідшають. «Не минає жодного дня, коли б ми не проводжали в останню дорогу своїх бойових побратимів, старих друзів. За шість місяців нинішнього року у двох наших організаціях число ветеранів зменшилося на 500 осіб. Вони назавжди пішли від нас, так, до речі, й не дочекавшись задекларованої державою допомоги».

Не травмуйте психіку старих немічних людей, віддайте їм усе належне. Зайвий раз згадайте про їхні заслуги, не маєте грошей — скажіть добре слово, надійшовши в гості не тільки з нагоди свята.

Держава не збідніє, якщо виплатить ветеранам те, що належить. Навпаки, вияв людяності окупиться сторицею. Крім того, зросте імідж держави не лише в очах її громадян, а й на міжнародній арені.

— Нам не перестають твердити, — пишуть ветерани, — що в бюджеті не вистачає коштів. Але ж це не правда — не вистачає контролю за їх розподілом.

І наводять приклади про пограбування держави олігархами, наголошують, що набивали вони свої кишені на очах у тих, хто мав би дати за це по руках — від Президента до доблесних правоохоронців.

«Ми втратили всяку надію, що зможемо дочекатися кращих часів. Схоже, вони не світять навіть нашим дітям, а можливо, й онукам».

Гірко з такими думками покидати цей світ, але істина саме така — гірка, як полин.

Біла Церква Київської області.

Фольклор просто неба

...У Музеї народної архітектури і побуту просто неба в Пирогові вирував ярмарок. Одні називали його етнографічним, інші — фольклорним. Мали рацію всі. Кого тут тільки не було! З усієї України зібралися гончарі з горщиками, глечиками й макітрами. Ткачі й вишивальниці, плетільники з лози зі скринями й кошиками. Різб'ярі по дереву з ложками і мисками. І, звичайно ж, козаки з вусами й гетьманськими булавами!

І всі вони, забувши про політику, усміхалися, торгувалися, грали та співали. І було шкода, що такі дійства проводяться дуже рідко.

Юрій ПЕРЕБАЄВ.

Фото Юрія ВЕНГЕРЕША.

Київ.

Кого тільки на тому ярмарку не було!

Гіркий келих вина

На весіллі гості не могли намилуватися нареченою. У прозорому серпанку фати, білопінній сукні з ледь вловимим відтінком смарагду Марина була схожа на лілею. Її темно-карі очі, мов дві достиглі вишні, щасливо посміхалися до Ігоря. А він, гордий і врочистий, вів під руку найкрасивішу дівчину на світі. Такою була для Ігоря його кохана.

Друзі дружно кричали молодим «гірко!», і вони, пригубивши шампанського, довго завмирали у поцілунку. Кому з гостей могло тоді спасти на думку, якою не весільною, а справжньою гіркотою буде сповнене майбутнє цього подружжя...

Марину та Ігоря вважали ідеальною парою. Вони знали одне одного з дитинства. Бо жили на одній вулиці у маленькому містечку. У шкільні роки дружили. А потім вирішили випробувати свої почуття. Марина вступила до Одеського фінансового, а Ігор — до юридичного у Харкові. Яким святом були для них зустрічі на канікулах! Як вони обоє чекали їх! Щоправда, Марина довго не любила удвох усамітнюватися. Її стихією були веселі вечірки у барах, танці «до упаду». Для «настрою» вона завжди просила Ігоря взяти келих червоного вина. Це навіть подобалося хлопцеві. Інші дівчата п'ють щось міцніше, а його Марина — лиш витончене вино! Після двох-трьох келихів вона ставала ще чарівнішою — збудженою і притягальною.

Після закінчення навчання Марина й Ігор оголосили батькам, що одружуються. Ті благословили їх з великою радістю. На весілля батьки подарували молодятам квартиру. В обласному центрі, де обоє влаштувалися на роботу.

Через рік Марина народила Юлю, але в декретній відпустці майже не сиділа. Вона працювала у великій фірмі і мала добру, як казала, «перспективу росту». Тож маля «на деякий час» відвезли Ігоревій мамі, котра якраз вийшла на пенсію.

Маринину відданість на фірмі помітили. А ще — її професіоналізм, діловитість, неабияку контактність. Призначення дружини головним економістом Ігор сприйняв з почуттям гордості. Разом вони влаштували собі удома «камерний вечір» — з її улюбленим червоним вином, при свічках. Не знав, не міг знати Ігор, що то була остання їх щаслива мить. Остання щира, довірлива розмова...

На новій посаді Марину ніби підмінили. До неї вранці заїжджав автомобіль. З роботи вона поверталася близько півночі чи далеко за північ. Ігорю скоромовкою пояснювала, що вона займається не лише «економікою», а й «стратегією і тактикою фірми». Тобто супроводжує боса у відрядженнях, бере з ним участь в офіційних зустрічах. І в неофіційних — також. Бо на них, до речі, «всі питання й утрясаються». Щоразу після «потрібних зустрічей» Марина переступала домашній поріг трохи напідпитку. Через деякий час — помітно захмелілою. Коли вночі водій заводив п'яну Марину до квартири, Ігор уже не виходив зі своєї кімнати. Наступного дня будь-які намагання поговорити з дружиною закінчувалися нічим. Марина заявляла, що вона заробляє більше грошей, ніж Ігор, і тому він не має морального права керувати нею.

У відчуженості, що мов стіна виросла поміж подружжям, минув ще один рік. За цей час Марину звільнили з посади головного економіста і перевели на склад. Однак це аж ніяк не вплинуло на її звичку щодня збадьорюватися вином. Утім, тепер вона пила не лише благородні напої...

Одного дня на роботу Марина не пішла. Залишилася вдома і на другий день, і на третій. Ігор зателефонував на фірму, де вона працювала. З «самим» його не з'єднали, зате сказали, щоб більше не турбував дзвінками — «його алкоголічку» давно звільнено з роботи.

...Не один вечір і не одну ніч, схилившись над весільними фотографіями, знову і знову повертався Ігор до щасливої юності. Пригадував Марину задерикуватим підлітком, веселою, емоційною дівчиною. Бачив красунею-нареченою... Чому він не зумів убезпечити її від біди? Чому погодився відвезти доньку до мами? Чому не заперечував, коли надумала Марина «робити» кар'єру? А може, тепер, залишившись без роботи, вона схаменеться? Згадає про Юлечку, і вони разом, як колись, поїдуть додому до батьків...

Остання Ігорева надія потонула у голосному сміхові Марининих подруг. Вона тепер часто не ночувала дома. А коли приходила, то в супроводі «друзів». Забирала свій останній одяг і йшла міняти його на горілку... На Ігоря навіть не звертала уваги. Він давно перестав для неї існувати.

Ігорю дали розлучення швидко. Ще й поспівчували, чому не зробив цього раніше. Він розрахувався з роботи і повернувся до своїх батьків, до доньки. Через кілька місяців поїхав на заробітки до Португалії.

Марина продала квартиру і перебралася жити у хатупритон до «подруги». В яскраво нафарбованій жінці з набряклим обличчям уже ніхто не міг упізнати колишню праву руку боса... Чи просто колишню Марину.

Післямова до сумної історії

Як сталося, що донедавна поодинокі випадки жіночого алкоголізму переросли нині у нашому суспільстві в загрозливе явище? У чому корінь цієї біди? У чому порятунок?

...Пам'ятаю, лише кілька десятиріч тому у селі мого дитинства жило дві «пропащі» жінки. З раннього ранку захмелілі, вони не виходили на роботу в полі. І їх, «несвідомих» колгоспниць, постійно «перевиховували» сусіди, голова сільради, парторг. Моя бабуся, засуджуючи питущих жінок, розповідала, що за часів її молодості дівчата соромилися навіть підносити чарку до губ, а молодиці на весіллях чи хрестинах лише пригублювали гірке зілля. Отже, народна мораль, звичаєве право вивищували жінку, захищали і вберігали її від згубних впливів і звичок.

Сьогодні у моєму селі більше двадцяти «пропащих» жінок. І не один десяток тих, хто стоїть на порозі алкоголізму. Тяжка колгоспна праця, втрата моральних орієнтирів, народних традицій, а останнім часом масована пропаганда веселого способу життя призвели до деградації значної частини сільського населення. Особливо вразив горілчаний вірус жінок. Ні для кого вже не дивина, що час від часу прикладаються до чарки доярки на тваринницьких фермах, бухгалтери у конторі, виховательки у дитсадку, навіть учителі в школі... Що й казати про сільських дівчат, котрі нарівно з хлопцями п'ють спиртне попід магазинами та клубами. Весілля з колись красивого самобутнього обряду, справжньої народної опери, в якій її учасники співали і танцювали, перетворилося на суцільну пиятику...

З побуту алкогольні традиції швидко перекочували у службові стосунки. Сьогодні приїзд в область столичного гостя закінчується широким застіллям. З хлібом-сіллю і чаркою зустрічають обласного чиновника в районі. У державних установах після роботи або найчастіше під час робочого дня влаштовуються фуршети з нагоди ювілею начальника чи його секретарки, професійного свята, дня ангела, доброї погоди... Організовують їх зазвичай жінки. Вони ж активні учасниці «торжеств»... Іноземні гості, які нині часто приїздять у нашу країну, дивуються розмахом безперервних свят і кількістю випитого на них спиртного.

На жаль, державні органи, котрі покликані перейматися проблемами морального здоров'я суспільства і передусім нинішніх і майбутніх матерів, самоусунилися від будь-якої роботи. Тотальна реклама на телебаченні алкоголю, картинок красивого життя, ледь не щоденні випивки на роботі затягують у вир пияцтва нові жертви. Тільки у Черкаській області офіційно стоять на обліку понад три тисячі сімей, де жінки хворіють на алкоголізм. А скільки їх, «необлікованих», котрі покинули своїх дітей і, втративши жіночу подобу, ходять по вокзалах, ринках, риються у сміттєвих контейнерах... Нікому не потрібні, викинуті з суспільства, вони гинуть від хвороб, замерзають узимку просто на вулицях...

Без створення спеціальної державної програми, без організації центрів реабілітації жінок, які потрапили у біду, нам не розв'язати цієї соціальної проблеми. І, звичайно ж, без відродження духовності, народної моралі і традицій.

Лідія ТИТАРЕНКО.
Черкаська область.

Малюнок **Євгенії ВАСИЛЬЧЕНКО.**

ЧИТАЦЬКИЙ МІКРОФОН

Ми — проти барикад!

Що таке війна у мирні дні, добре відомо офіцерському колективу головного управління МНС Дніпропетровської облдержадміністрації. Офіцери запасу Петро Рогаль, Анатолій Білоусов, Анатолій Будниченко та автор цих рядків знають з власного досвіду, що це, коли брат іде проти брата, друг — проти друга...

Колектив головного управління одностайно, як за «старих» часів, але свідомо і самостійно підтримав звернення Президента України Л. Кучми, губернатора області М. Швеця, керівника управління В. Бутковського та народних депутатів облради — їхній заклик до єднання і стабільності, до миру в наших оселях.

Не всі соціальні питання розв'язано в області, але галасувати і виходити з гаслами на вулиці немає сенсу. Тверезі голови дніпропетровців — проти барикад. Ми виступаємо за творче, стабільне і багате життя. За взаєморозуміння між різними гілками влади, якщо вони працюють на благо України.

Анатолій ПЕРОВ,
заступник начальника відділу головного управління МНС.
Дніпропетровськ.

Трудотерапія за штатним розписом

Знаю, що Верховна Рада України планує переробити й доповнити Основи законодавства України про охорону здоров'я. Шановні депутати, потурбуйтеся, щоб підлітки, які перебувають на лікуванні в закладах охорони здоров'я, мали можливість працювати й отримувати за це гроші. З досвіду знаю: це реально і вкрай потрібно!

З 1981-го по 1993 рік я працював головним лікарем санаторію «Піонер» МОЗ України в Сімеїзі (АР Крим). У санаторії в середньому лікувалося 150 підлітків віком від 14 до 17 років, уражених різними формами туберкульозу легень. Зазвичай лікування триває від 3 до 6 місяців. Дітей часто залучали до трудотерапії, але оплата праці не була передбачена.

Якось до мене звернулася дівчинка-підліток з проханням дозволити їй працювати палатною санітаркою в корпусі на чверть ставки і отримувати платню. Я знайшов законне на той момент розв'язання питання. Тоді була чинною інструкція, котра регламентувала оплачувану працю неповнолітніх, пов'язану з вихованням і навчанням. Ця інструкція дозволяла приймати школярів на роботу без трудової книжки, але з оплатою праці, на посади, узгоджені з міськвиконкомом.

Ялтинський міськвиконком розглянув наше клопотання і надав адміністрації право приймати школярів на час лікування на роботу. Оформлення на роботу тривало недовго. І зайняті посильною працею підлітки мали можливість заробити собі на кеди, авторучки, інші потрібні дрібнички. Отже, сотні дітей не лише поліпшили здоров'я, а й набули впевненості, що чесною працею можна розв'язати свої проблеми.

...Шкодую, що такої можливості позбавлені нинішні вихованці санаторію «Піонер». Та це вина не адміністрації. Наше законодавство не хоче йти назустріч своїм юним громадянам, котрі прагнуть чесно працювати й отримувати за це гроші.

Ми повинні цінувати й заохочувати їхнє прагнення працювати. Тому сьогодні просто-таки необхідно передбачити таку можливість законодавчо.

А. ШУСТОВ.
Сімеїз
Крим.

ФОТОФАКТ

Медичне училище, що його перевели з Чорнобиля до Яготина (Київщина), відсвяткувало новосілля.

На знімку: отець Геннадій благословляє студентів.

Фото Івана БІЛЕНКА (Укрінформ).

ОГОЛОШЕННЯ

Регіональний економіко-правовий центр з питань банкрутства

Договір з Міністерством економіки та з питань європейської інтеграції України від 24.05.2001 за № 14

Запрошуємо арбітражних керуючих, юристів та всіх зацікавлених осіб відвідати

КОНСУЛЬТАЦІЙНИЙ СЕМІНАР

7 жовтня

СУДОВА ПРАКТИКА ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ЩОДО НЕПЛАТОСПРОМОЖНИХ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ НОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

- Аналіз основних напрямків розвитку системи банкрутства в останній редакції Закону «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом».
- Огляд судової практики розгляду справ про банкрутство.

Семінар проводить: **ГРЕК Б. М. — суддя Вищого господарського суду.**

Адреса Центру: 03113, м. Київ, пр-т Перемоги, 57, 10 поверх.
Довідки за телефонами: (044) 495-21-18, 495-21-19, 495-21-20.
E-mail: arbiter@ukr. net www. arbiter. kiev. ua

Ухвалою Господарського суду Львівської області від 5 липня 2002 р. справа № 2/596 щодо ліквідації банкрута ДП «Електрон» ВАТ «Концерн-Електрон» м. Львів, вул. Стороженка, 32, код ЄДРПОУ 13837194, переведено на застосування положень Закону України «Про відновлення платіжоспроможності боржника або визнання його банкрутом». Лівідатором банкрута ДП «Електрон» призначено арбітражного керуючого Портухая Б. Р. (м. Львів, вул. Білоцерківська, 2А, кв. 95).

Претензії кредиторів до банкрута приймаються протягом одного місіяця з дня виходу даного оголошення по адресу: м. Львів, вул. Стороженка, 32. Ліквідаційна комісія ДП «Електрон» ВАТ «Концерн-Електрон».

Постановлением Хозяйственного суда Донецкой области от 09.07.2002 г. КСП «Анновское» с. Анновка Добропольского района Донецкой области код ОКПО 25580636, р/с 26003371207001 в КФ Приватбанк МФО 335238 признано банкротом и открыта ликвидационная процедура. Ликвидатор — Кондратьева М. В. Лицензия № 249779.

Постановою Господарського суду Вінницької області (21000, м. Вінниця, Хмельницьке шосе, 7) від 10.09.2002 року по справі № 722/5 визнано банкрутом та відкрито ліквідаційну процедуру ВАТ «Хмільницька бавовняна прядильно-ткацька фабрика», 22000, Вінницька область, м. Хмільник, вул. 5-ти річчя СРСР, 6, рах № 26005399349 в від. № 2913 ВАТ «Державний Ощадний банк України», МФО 362265, ЗКПО 00306466.

Ліквідатором призначено Кубряк О. В., Хмельницьке шосе, 2а/21, тел. 35-57-95), ліцензія серії АА № 315462.

Закрите акціонерне товариство **«Ukrmedia Limited»,** ідентифікаційний код 23513989, повідомляє про свою перереєстрацію в зв'язку з реорганізацією в підприємство з іноземними інвестиціями «УКРМІДІА ЛІМІТЕД» «UKRMEDIA LIMITED»

Загальними зборами акціонерів **АТЗТ «Аквапарк»** від 10 червня 2002 року прийняте рішення про реорганізацію акціонерного товариства закритого типу «Аквапарк» в Товариство з обмеженою відповідальністю. Місцезнаходження товариства: м. Київ, бул. Верховної Ради, 7.

Приватне підприємство «МАНГУСТ» (Ідентифікаційний код 23739436) повідомляє про свою ліквідацію. Претензії приймаються протягом 2-х місяців з дня опублікування оголошення за адресою: 03057, м. Київ-57, вул. Желябова,2 оф.106 тел. 441-77-22.

Господарський суд Полтавської області (36000, м. Полтава, вул. Зигіна, 1) згідно Постанови від 26.06.2002 р. по справі № 8/489 визнав ТОВ «Талос» (Полтавська обл., м. Кременчук, вул. Свердлова, 56) банкрутом та відкрив ліквідаційну процедуру. Ліквідатором призначений арбітражний керуючий Бончак С. А., ліцензія № 250145.

Ухвалою від 13.09.2002 року по справі № 7/196-39/228 Господарським судом Львівської області (79010, м. Львів, вул. Личаківська, 81) порушено справу про банкрутство спільного україно-литовського підприємства «Галнафта-Вентус» у формі відкритого акціонерного товариства (код ЄДРПОУ 25236028, юридична адреса: 79005, м. Львів, вул. Коцюбинського, 13, п/р 26008013710001 у ВАТ «Банк Універсальний», м. Львів, МФО 325707).

Розпорядником майна призначено арбітражного керуючого Надлонка Андрія Іванович (79066, м. Львів, вул. Зубрівська, 25а, кв. 33). Ліцензія АА 250389 від 13.03.2002 року.

Претензії кредиторів та заяви санаторів приймаються у місячний термін з дня опублікування оголошення.

Господарський суд м. Києва по справі № 4/230-б відкрив ліквідаційну процедуру банкрутства Асоціації «Київшляхбуд» (код ЄДРПОУ 04781554, р/р 26003301242870, МФО 322250 в Київському міському відділенні ПІБ, юридична адреса: м. Київ, пров. Ново-Печерський, буд. 19/3) згідно з вимогами Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом».

Ліквідатором призначено Чебаненка Сергія Павловича, ліцензія серія АА № 047615 від 10.07.2001 р.

Претензії приймаються за адресою: 01025, Київ-25, а/с-177.

Господарським судом Харківської області (61022, м. Харків, площа Свободи,5, Держпром 8 — під'їзд) порушено справу № Б-19/71-02, про банкрутство відкритого акціонерного товариства «Дворічанський елеватор» (Харківська область, 62701, Дворічанський р-н, смт. Дворічна, вул. Привокзальна,39, р/р 26005301278З в АКБ «Золотые ворота» м. Харків, МФО 351931, код 05404452).

Розпорядником майна призначено Харкевич-Гончарову Інну Михайлівну (ліцензія серія АА № 250045 від 19.11.01 р., м. Київ, вул. Татарська,38, кв.11).

Заяви кредиторів до боржника приймаються протягом одного місяця з дня опублікування оголошення.

Втрачені прості векселі за наступними реквізитами:
№ 6330348453751, номінальною вартістю — 1 000 000 грн., датою складання — 02.07.2001 р., строком платежу — 31.12.2004 р.,;
№ 6330348457705, номінальною вартістю — 100 000 грн., датою складання — 18.02.2002 р., строком платежу — 31.12.2004 р.:
№ 6330348456426, номінальною вартістю — 50 000 грн., датою складання — 06.11.2001 р., строком платежу — 31.12.2004 р.;
№ 6330348456429, номінальною вартістю — 100 000 грн., датою складання 11.12.2001 р., строком платежу — 31.12.2004 р.;
що були емітовані ПТМ «Луцьктеплокомуненерго» на ТОВ «Мізар ЛТД», **вважати недійсними.**

Господарським судом Харківської області (61022, м. Харків, площа Свободи,5, Держпром 8 під'їзд) порушено справу № Б-19/72-02, про банкрутство відкритого акціонерного товариства «Водянське хлібоприймальне підприємство» (Харківська область, Краснокутський район, с. Водяне, вул. Підлісна,2) р/р 26001330200 в Краснокутському відділенні № 2840 Ощадбанку, МФО 350170 код 00956388.

Розпорядником майна призначено Харкевич-Гончарову Інну Михайлівну (ліцензія серія АА № 250045 від 19.11.01 р., м. Київ, вул. Татарська,38, кв.11).

Заяви кредиторів до боржника приймаються протягом одного місяця з дня опублікування оголошення.

ПОСТАНОВАМИ ГОСПОДАРСЬКОГО СУДУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ (79010, м. Львів, вул. Личаківська, 81) від 13 вересня 2002 року ВИЗНАНО БАНКРУТАМИ боржників:

за справою № 7/60-39/77 — приватне підприємство «Дума» (м. Львів, ЄДРПОУ 20799063, п. рахунок 26004615016790 в ТВБВ № 615 ЛОФ АКБ «Укрсоцбанк» у м. Львові, МФО 325019);

за справою № 7/52-39/66 — приватне підприємство фірму «ТРАНС-КОМ» (м. Комарно Городоцького району Львівської області, вул. Січових Стрільців, 4, ЄДРПОУ 25557459, п. рахунок 26009301117 в Городоцькому відділенні № 6324 ВАТ «Державний ощадний банк України», МФО 385015).

ВІДКРИТО ЛІКВІДАЦІЙНУ ПРОЦЕДУРУ. ЛІКВІДАТОР — МАШЕВСЬКИЙ ВОЛОДИМИР ЄВСТАХІЙОВИЧ (Ліцензія Серія АА № 250139 від 05.12.2001 року, проживає м. Львів, тел. 8-050-370-74-94).

Господарський суд Чернігівської області (14000, м. Чернігів, просп. Миру, 20) порушив справу № 5/81 від 29.08.2002 р. про банкрутство Відкритого акціонерного товариства «Новгород-Сіверське хлібоприймальне підприємство» (16000, м. Новгород-Сіверський, вул. Вокзальна, 15, р/р 260031214 в ЧОД АППБ «Аваль», МФО — 353348, код ЄДРПОУ 00957086).

Розпорядником майна призначено Шевчука О. В. (Ліцензія Мінекономіки України та з питань Європейської інтеграції України № АА 250276 від 18.01.2002 р., м. Київ, вул. Братиславська, 6, кв. 91).

Претензії кредиторів та заяви санаторів приймаються протягом місяця з дня опублікування оголошення.

ТОВ «Юніверс», ідентифікаційний код 24087313, зареєстроване 16.02.96 р. Мінською райдержадміністрацією м. Києва, повідомляє про зменшення Статутного фонду підприємства. Претензії кредиторів приймаються протягом трьох місяців з дня публікації за адресою: 02154, м. Київ, вул. Русанівська набережна, буд. 8, тел. 555-44-45.

Определением Хозяйственного суда Луганской области от 02.09.2002 года по делу № 10/37б признано банкротом и открыта ликвидационная процедура в отношении КСП «Первое мая» с. Бондарево Старобельского района Луганской области р/с 26004320033001 в Старобельской ТОБО Луганской дирекции банка «Украина» МФО 304698 инд. номер 03739881, идекс 92731.

Претензии кредиторов принимаются в месячный срок со дня опубликования.

Ликвидатором назначен — Рой А.А. Лицензия № 250489 от 17. 05. 2002 г.

ППФ «Агротехпромсервіс» код ЗКПО 31541905 повідомляє про припинення своєї діяльності. Претензії приймаються протягом двох місяців за адресою: вул. Гранична, 54, м. Рівне, Україна, 33027.

Постановою Господарського суду м. Києва визнано банкрутом Відкрите акціонерне товариство «Київський Промтранспроект», код ЄДРПОУ 02494928, м. Київ, пр-т Визволителів,1, п/р 2600530111028 в Лівобережному відділенні ПІБ України, МФО 322119 (справа № 23/216).

Ліквідатором призначений арбітражний керуючий Капелюшний І. В. (03037, м. Київ-37, а/с 53, тел.249-35-83).

Приватне підприємство «Шанс-Т», зареєстроване Дніпровською райдержадміністрацією у м. Києві за № 05203 від 18.01.02 р. ідентифікаційний код 31065728 змінює назву на «Роси».

Арбітражний керуючий Білодід Г. М. повідомляє про ліквідацію Закритого акціонерного товариства Фірми «Стройкомплекс» (м. Київ, вул. Драйзера, 1, р/р 26004301360367, МФО 322153, код 23735448) в з'язку з визнанням його банкрутом (Постанова господарського суду м. Києва по справі № 24/288-б про визнання банкрутом від 16.09.02 р.).

Ухвалою Господарського суду Сумської області від 25 березня 2002 року, порушено справу про банкрутство відкритого акціонерного товариства «Червоний металіст» за № 1683-15/81 (код 00165706, м. Конотоп, вул. Червонозаводська,5).

Господарським судом Сумської області, що знаходиться за адресою: м. Суми, вул. Рибалка,2 (ухвала від 17 вересня 2002 р. по справі № 1683-15/81) розпочато стадію розпорядження майном відносно ВАТ «Червоний металіст» та призначено арбітражним керуючим в якості розпорядника майна Сугоняко Олександра Леонідовича, діючого на підставі ліцензії за № 249815 від 22 жовтня 2001 року (м. Суми, вул. Козацький вал, 2А, тел.: 22-10-80).

Постановою Господарського суду Львівської області (79010, м. Львів, вул. Личаківська,81) від 18 вересня 2002 року визнано банкрутом боржника за справою № 7/66-39/96 — концерн «Євроцентр» (79054, м. Львів, вул. Садова,2а; ЄДРПОУ 22376836, п/р 26008100055001 в ЛФ АКБ «Надра» у м. Львові МФО 325978);

відкрито ліквідаційну процедуру.

Ліквідатор — арбітражний керуючий Машевський Володимир Євстахійович (ліцензія серія АА № 250139 від 05.12.2001 року, проживає м. Львів, тел. 8 050 370 74 94).

Господарчим судом Миколаївської області поновлено провадження в справі по банкрутству ВАТ «Гідроспецбуд», м. Южноукраїнськ (форма власності колективна, р/р 26003226044001 у Южноукраїнському відділенні МФ АБ «Приватбанк», МФО 326610, код ОКПО 04805717). Розпорядником майна призначено Городецького Миколу Івановича (ліц. 250304), тел.: (0512) 63-42-26. Претензії кредиторів приймаються протягом місяця з дня публікації оголошення.

Господарським судом Чернігівської області (м. Чернігів, пр. Миру, 20) порушено справу № 4/82Б про банкрутство Товариства з обмеженою відповідальністю Виробничої фірми «Носівський міський молокозавод» (Чернігівська обл., м. Носівка, вул. Вокзальна, 268а, код 30148169, рах. № 260013010162 у відділенні Ощадбанку № 3261, МФО 343262). Розпорядником майна призначено Драгун Ірину Іванівну (м. Рівне, вул. Соборна, 34/14, ліцензія серія АА № 249667).

Претензії кредиторів та пропозиції санаторів приймаються протягом одного місяця з дня опублікування оголошення.

Постановою господарського суду м. Києва від 19.09.2002 р. (справа № 15-125-б) товариство з обмеженою відповідальністю «Оріонсервіс» (код ЄДРПОУ 25592734, м. Київ, пр-т Маяковського, 17-Д, кв. 41) визнано банкрутом та відкрито ліквідаційну процедуру.

Ліквідатором призначено ініціюючого кредитора — АТ «Національна енергетична компанія «Енергетика та паливо України» (03150, м. Київ, вул. В. Васильківська, 94).

Постановлением Хозяйственного суда АРК (г. Симферополь, ул. К. Маркса, 18) от 13.09.2002 г. по делу № 2-16/3142-2002 признано банкротом ОАО «Камыш-Бурунский железорудный комбинат» (г. Керчь, ул. Орджоникидзе, 12; ЕГРПОУ 00191508), отрыта ликвидационная процедура, ликвидатором назначен арбитражный управляющий Юшкевич Сергей Владимирович (лицензия АА № 249905; г. Симферополь-35, ул. М. Жукова, а/я 1844).

СУСПІЛЬСТВО

Служба за колючим дротом

РЕПОРТАЖ

Любов солдата із дисбату

...9 жовтня у дисбаті гратимуть весілля. Це аж ніяк не плановий культмасовий захід. А рішення двох закоханих поєднати долі узами Гіменея. Для цього до військової частини буде доставлено представника загсу, який зареєструє цей шлюб. От тільки на святковому столі не буде випивки... Після церемонії молодята отримають в дарунок від командування триденне побачення. Дотепер вони навіть не цілувалися...

У дисбаті Дмитро вже 22 місяці.

— Сиджу за нестатутні відносини. За перевищення влади, — уточнює мій співрозмовник. — Коли лежав у шпиталі, вдарив військовослужбовця, молодшого за себе званням, і завдав йому тяжких тілесних ушкоджень.

Зі своєю нареченою познайомився за оголошенням у газеті. Обмінялися фото. Кілька разів Людмила приїздила на короткі побачення.

Якщо засуджений добре поводитиметься, має шанс звільнитися достроково. Додому в Луганськ Дмитро не повернеться. Збирається жити з молодою дружиною на її батьківщині, у Київській області. Тут роботу легше знайти.

«Занятний» день

Огорожа і два ряди колючого дроту. Залізні ворота відділяють територію змінного складу від території постійного складу. Це свого роду демаркаційна зона між свободою і неволею. На цьому рубежі засуджених прискіпливо обшукують. На оглядовій вежі — охоронець з автоматом. Усі вікна в казармі з гратами. За дверима приміщень — також грати.

У другій роті служать ті, хто потрапив сюди за крадіжки та нестатутні відносини. Згідно з новим Кримінальним кодексом за такі «спотикання» отримують від шести місяців до двох років дисбату.

П'ятниця у другій дисциплінарній роті — «занятний» день. Не тому, що туди прибули цікаві журналісти. Просто за розкладом у цей день тижня проводять заняття, де засуджені вивчають історію нашої держави.

Рядовий Руслан Романик у дисбаті з травня минулого року. Засуджений за крадіжку держмайна. На той час прослужив в одній із частин Ужгорода вже півтора року.

— А що вкрав? — питаю.

— Військове обмундирування...

— Сам крав?

— Ні. Були спільники.

— А гроші на що хотів витратити?

— На власні потреби. Просто погуляти закортіло...

— І скільки ж ви обмундирування вкрали?

— ...78 комплектів.

За них Роман отримав три роки. Нині його занесено до списків на дострокове звільнення.

Тут не сидять, а служать

Ув'язнені доношують «хебушки» ще радянської армії. Вигорілі і прані-перепрані, вони відрізняються від камуфляжу, в який вдягнута охорона. Ця різниця в обмундируванні дає змогу розрізнити, де хто. Особливо важливо це для охоронця на вежі — якщо раптом почнеться яка заварушка, щоб не постраждали невинні...

Казарма першої дисциплінарної роти. Двері, за ними грати, над ними напис — «Вхід». Щоб не переплутали. З того боку напис «Вихід». А на дзеркалі в коридорі біля дверей білою фарбою пропечатано рекомендацію — «Заправся!». У цих коротких нагадуваннях — ніби певний символ. Мовляв, увійшов сюди, не розкисай, тримай себе у формі і чекай свого виходу. У кожного він різний за терміном.

Полковник Богдан Бондар не любить слова «дисбат». Він — командир єдиної в Україні військової дисциплінарної частини. За її огорожею з колючим дротом нині перевиховують майже 160 військовиків строкової служби, які вчинили правопорушення. Тут відбувають покарання не тільки солдати ЗС України, а й військовики внутрішніх військ, прикордонники, моряки... Згідно з новим Кримінальним кодексом, тим, хто оступився, дають до двох років дисбату (дозволю собі назвати так по-давньому цю виправну установу військового зразка). Є й такі, що відбувають тут уже третій рік терміну, — їх було засуджено ще за старим кодексом.

Сидять тут, а точніше служать, переважно за крадіжки військового майна, самовільне залишення частини та нестатутні відносини.

Відбувши належний термін, солдати ідуть «на гражданку» або дослужують у своїх частинах без позначки «судимість» в особовій справі. А перебування у дисбаті їм зараховують як військову службу.

Стала і змінна

Як пояснив полковник Бондар, дисбат складається з двох частин — сталого складу і змінного. Сталий — це служба охорони. Служити туди потрапляють після ретельного добору. Адже юнакам доведеться охороняти особливий контингент із зброєю в руках. У частині є навіть спеціальний взвод боротьби з непокорою — про всяк випадок. Але поки що тьху-тьху-тьху...

Щоправда, кілька років тому, ще за колишнього командира частини, трапилася НП. Ув'язнені вийшли з-під контролю, обеззброїли охоронця і захопили одне із службових приміщень, висуваючи

свої вимоги. На щастя, тоді ніхто не постраждав.

А змінний склад — то засуджені, що проходять службу в дисциплінарній частині. За нормами забезпечення вони нічим не відрізняються від законослухняних своїх колег по армійських лавах. Хіба що форма — старого зразка. Та ще от у звільнення їх не пускають і відпустку можуть надати тільки у виняткових випадках. Але щомісяця належить їм коротке побачення з рідними, а раз на квартал — довготермінове, на три доби.

Дисбат — звичайна військова частина (щоправда, зі спецзавданнями), котру фінансує Міністерство оборони України. Вона має дозвіл на ведення господарської діяльності. Тут є деревообробний цех, де виготовляють двері, вікна, виконують інші столярні роботи з матеріалів і за кресленнями замовника. У контексті дозволеної діяльності військова частина виготовляє ще й тротуарну плитку.

Гауптвахта

Це — найвищий виправний захід, який застосовують до порушників порядку в дисциплінарній частині. Вона не обтяжена вишуканим інтер'єром.

У маленькій камері (а їх тут майже двадцять), пофарбованій у білий колір, з меблів є лише табуретка оригінального дизайну — залізна труба з дерев'яним сидінням і нари на замку. Від стіни їх відстібають лише на час нічного сну. А для душі —затерта й зачитана книга Статуту. Є ще три трикутні дворики для прогулянки. Загалом непогане місце, щоб посидіти подумати. Це тут можна робити до семи діб, залежно від вчиненого порушення. Щоправда, бажаючих, за словами командира, небагато. На день мого перебування в дисбаті на гауптвахті ніхто не сидів. Напередодні всіх звільнили. За амністією з нагоди приїзду журналістів, пожартував командир...

Юрист

Кремезний невисокий юнак з поголеною головою. Його «доставили» до мене на розмову одразу із занять, де він вивчав історію України. Старенька х/б, солдатські капці на босу ногу, самовпевнена посмішка, в очах — іронія, мовляв, ну, давай, запитуй. Мій співрозмовник відмовився назвати себе. Це його право. Тому я залишаю за собою право дати йому «літературний псевдонім» у моїй статті і назву його Юристом. Чому? Читайте далі.

Отже, Юрист проходив строкову службу у спецпідрозділі «Чорна пантера». На запитання, як він потрапив до дисбату, мій співрозмовник відповів шаблонно — за нестатутні відносини. Потім усе-таки пояснив: стався незначний конфлікт, під час якого постраждали двоє солдатів.

Юрист не заперечував, що застосував фізичну силу. Її наслідки були в побитих, як висловився засуджений, на обличчях. За що він і отримав три роки дисбату.

— Напевне, потерпілі мали серйозні травми, якщо вам дали такий строк? — намагаюся уточнити «масштаб» нестатутних відносин.

— Та ні, — заперечує співрозмовник. І уточнює. — Адже зосталися живі.

Юристові залишилося служити за колючим дротом чотири місяці. Йому вже 22 роки. Він шкодує, що тоді вдався до фізичної сили стосовно своїх товаришів, і твердить, що це було один-одинісінький раз.

За час служби в дисбаті, а за строком відсидки мій співрозмовник — старослуживий зі стажем, до нього лише раз приїздила мати. За словами сина, вона тоді переконалася, що у дисбаті нормальні умови і за сина можна не переживати. А загалом Юрист категорично проти таких побачень. Мовляв, помилки свої має виправляти сам і співчуття не потребує.

— Тут звичайна військова частина, тільки без звільнень, — пояснює він. — Немає тут такого, як багато хто думає про дисбат, мовляв, зона, зеки. Ми тут усі солдати. Тільки от замість бойової підготовки Статут штудіюємо.

За три роки Юрист багато передумав. Після звільнення вирішив вступити до інституту... внутрішніх військ на юридичний факультет.

Ольга ВАУЛІНА.
Фото автора.

ПОВЕРТАЮЧИСЬ ДО НАДРУКОВАНОГО

Тепер головний біль у головлікаря

Заступник Генерального прокурора Тетяна Корнякова порушила кримінальну справу стосовно головного лікаря Херсонської обласної дитячої лікарні за ст. 37 Кримінального кодексу (невжиття заходів для ліквідації наслідків екологічного забруднення). Цю надзвичайну подію обговорюють у регіоні, як обговорювали рік тому звістку про надання почесного звання «Заслужений лікар України» начальнику облздороввідділу Миколі Корнієнку. Але тоді — з іронією (мовляв, який він заслужений, якщо медобслуговування в області на вкрай низькому рівні), а нині — зі співчуттям...

Але не можна визнати, що кримінальної справи не було б, якби і Корнієнко, і головлікар вжили заходів за неодноразовими усними і письмовими скаргами медпрацівників відділення реанімації новонароджених. Саме тут ще в 2000 році били на сполох через отруєння токсичними хімічними сполуками. Уявіть, і мами, і немовлята перебували в приміщенні, в повітрі якого виявили пари ртуті. Семеро(!) працівників відділення не один місяць скаржилися на головний біль, слабування, погіршення зору тощо, але керівництво навіть після перевірки СЕС і встановлення «превышения содержания концентрации паров ртути» не кинулося виправляти ситуацію. Трьох лікарів, медсестру і санітарку у тяжкому стані було госпіталізовано, в київських інститутах після обстеження хворих визнають що в їхніх організмах велика концентрація ртуті, а в Херсоні знай собі відписуються.

«У кожного із заявників виявлено хронічні захворювання, які не пов'язані з ртутною інтоксикацією», — написав у відповідь на запит редакції колишній глава облдержадміністрації Олександр Вербицький. Лукавив, як тепер зрозуміло, відомий виконавець «кадрової кадрилі». Неправду писав (чи підписував, не читаючи, підготовленого листа заслуженим лікарем Корнієнком?), стверджуючи, що «за результатами повторних досліджень вмісту ртуті у повітрі не виявлено».

Алла Коваленко, лікар відділення, яка перша відчула симптоми інтоксикації, приїжджала до редакції та просила захистити від двох бід. Перша — забруднене парами ртуті відділення, друга біда — чиновники від медицини, які буквально виживали (і таки вижили) скаржників з лікарні. Вони вважали, що, позбувшись хворих, повітря очиститься.

Про це йшлося в статті «Діагноз: набута короткозорість» («ГУ» від 15.08.2001 р.).

Тоді і херсонське начальство, і Міністерство охорони здоров'я знехтували виступ газети. Навіть на кричущий факт смерті колеги в Новій Каховці не відреагували...

Ми цьому не здивувалися, бо на багато публікацій парламентської газети чиновники від медицини не відповіли бодай словом. Певне, в міністерстві фінансова криза: коштів немає на передплату нашої газети, бракує їх і на утримання клерків, які відстежували б газетні (ТБ і радіо) виступи журналістів про заслужених і не дуже.

І ось маємо кримінальну справу. Цікаво, чи візьме хто-небудь у Херсоні чи на столичній вулиці Грушевського, 7 на себе хоча б частку вини за трагічні наслідки в Херсонській обласній дитячій лікарні? Чи знову, як страус, усі сховають свої голови в пісок байдужості і мовчазної безвідповідальності?

Насамкінець хочу привернути увагу песимістів і тих, хто зневірився у своїх силах, опустив руки в боротьбі зі злом. Алла Коваленко, та сама мужня жінка, яка перша забила на сполох, викрадаючи сили у хвороби, таки дійшла до Генерального прокурора, за чиїм дорученням і було проведено перевірку в дитячій обллікарні. У зв'язку з цим постає питання: чи повинен керівник державного органу працювати за свого підлеглого? Адже прокуратура області була чудово поінформована тими ж «заявниками» про ситуацію в лікувальному закладі.

Що зробили херсонські прокурори? Читайте першу фразу статті.

Іван ІЛЛЯШ.

У Переяславі-Хмельницькому, що на Київщині, відзначили 1095-ту річницю міста.

ФОТОФАКТ

На знімку: **у святковому концерті взяв участь народний артист України лауреат Шевченківської премії Василь Зінкевич.**

Фото Дмитра КЛОЧКОВА (Укрінформ).

ДЕНЬ

Продажне здоров'я у сфері медичних послуг

МЕДИЦИНА

(Початок на 1-й стор.).

Ми намагаємося розібратися в алгоізмі того, що відбувається. Очевидно, що всі наші проблеми, зокрема і в медицині, — через брак грошей. Хто має фінансувати охорону здоров'я, чи потрібна нашому соціуму страхова медицина, на що може розраховувати середньостатистичний співвітчизник у боротьбі за своє здоров'я — це аж ніяк не повний перелік складових проблеми, яку ми намагатимемося розкрити на сторінках нашої газети.

Швидка чи перша допомога

Життя нам натякає — того, що було, не повернеш. Безплатна медицина залишилася в минулому, а теза про те, що здоров'я не купиш, втратила свою актуальність. Сьогодні його (здоров'я) можна лише купити. Щоправда, Міністерство охорони здоров'я поки що ухиляється від шокової терапії офіційних констатацій з цього приводу. Але практичне спілкування з нашою медициною дедалі більше підтверджує цю думку.

Неофіційно медицина в нашій країні вже давно платна. Тільки ця плата називається інакше: «подяка» лікареві, «добровільна допомога» лікарні, «обов'язковий список» медикаментів хворому, який лягає на операцію, тощо. До таких внесків громадяни зазвичай готові. Однак є ситуації у житті, котрі не можна передбачити і запланувати. Напад апендициту, гіпертонічний криз, перейми, травми тощо. Щоб упоратися з такими «форс-мажорами», традиційно набираємо заповітний номер «03».

...У тримісячного сина температура 39. Малюк палає, плаче, не спить. Ніч. Батьки в істериці. Викликають швидку. За сорок хвилин, нарешті, машина приїздить. До квартири входять чоловіки в білих халатах — лікар і санітар. У лікаря червоні очі (можливо, й від безсоння) і він ледь говорить. Навіть не дивиться на дитину. Дізнавшись, що дитині три місяці, виносить вердикт — до лікарні. З'ясовується, що є розпорядження: таких немовлят в обов'язковому порядку госпіталізувати. Збираємося. Беремо памперси, дитяче харчування — адже малюк має їсти кожні чотири години. Сідаємо до «карети».

— А вам не можна, — зупиняє лікар з червоними очима батька, який теж хоче їхати з нами. —Ну, якщо оплатите свій проїзд, тоді візьмемо, —зглянувся «рятівник».

У столичний дитячий лікарні, куди нас привезла «швидка», малюка обстежили: взяли мазок, зміряли температуру, послухали дихання, зробили заспокійливий укол і відправили до палати.

Син продовжував плакати. У палаті з чотирма ліжками ми були самі. Якщо не рахувати великих чорних тарганів та протягу — шибка була розбита. Всю ніч довелося стрибати на сітці ліжка, на якій спала вкрита моєю курткою дитина (ковдру нам не дали), щоб вона спала. До ранку ніхто до палати не заходив. Вранці медсестра люб'язно відвела мене на кухню, де пощастило розжитися окропом для приготування дитячої суміші ще до офіційного сніданку.

О пів на дев'яту з'явилася наша лікарка. І почала кричати. Мовляв, я ламаю державне майно — колисаю дитину на сітці ліжка. Потім вона на підвищених тонах пояснила, що медикаментів у них взагалі немає. Треба все купувати самим. Одразу захотілося схопити сина і бігти звідси якнайдалі. Вдома хоч вікна цілі та чисто. На що ескулапша гнівно заявила: «Ви, матусю, дитину занапастити хочете?! Лежатимете тут, скільки я скажу!». Після такого уважного обходу я написала заяву про те, що забираю дитину додому під свою відповідальність...

Вдома, виконуючи всі приписи лікаря (він відвідував дитину щодня, робив уколи), придбавши необхідні ліки, мікстури та розтирання, всією родиною ми вилікували малюка протягом тижня. Через два місяці він знову підхопив інфекцію з високою температурою. Приїхала «швидка», але госпіталізувати дитину я категорично відмовилася. В моїй батьківській практиці я вирішила замінити швидку медичну допомогу на екстремальну терапію «допоможи собі сам».

P. S. У концепції реформування української системи охорони здоров'я перша медична допомога зберігає статус безплатної. Тобто будь-яка людина теоретично має право одержати її безоплатно. Реформа лише розпочинається, а ця її стаття на практиці далека від заяв міністерства, що стоїть на варті нашого здоров'я. Поки що у громадян України немає страхових медичних полісів, які гарантували б їм цю послугу. Та й навряд чи за нашого рівня життя такий сервіс приживеться в широких масах. Мабуть, охорону здоров'я слід диференціювати стосовно різних прошарків населення. Поки що ми користуємося медпослугами за подвійним стандартом, що його можна визначити банальною істиною реального життя — лікар ситий і хворому легше.

Про швидку фінансову допомогу людям у білих халатах читайте в наступному матеріалі рубрики.

Ольга ВІТЕР.

Фото Юрія ІЛЬЄНКА.

Збудували в селі завод

У селі Таврії Токмацького району на току місцевого господарства «Райз-Таврія» — дочірнього підприємства компанії «Райз» — збудовано насіннєвий завод.

Сьогодні тут працюють десять колишніх безробітних. Виробнича потужність установленого на заводі обладнання австрійської фірми — до десяти тонн зерна на годину. Вже цього року сільгосппідприємство підготує для себе та потреб сусідів-аграрників три тисячі тонн високоякісного насіння зернових культур.

Олександр АБЛІЦОВ.

Запорізька область.

ФОТОФАКТ

Під час приїзду до рідного Донецька абсолютна чемпіонка Європи, світу та Олімпійських ігор Лілія Підкопаєва не лише випробувала себе в ролі ведучої шоу силачів, а й отримала пам'ятну медаль «Десять років МВС України». Адже уславлена гімнастка — вихованка спортивного клубу «Динамо», повідомляє наш власний кореспондент Ліна КУЦ.

На знімку: Лілія Підкопаєва зустрілася з керівництвом УМВС у Донецькій області.

«Білого китайця» знешкоджено

НАРКОДЖУНГЛІ

Підпільну лабораторію з виробництва потужного синтетичного наркотику ліквідували співробітники Севастопольського управління СБУ. Значні партії речовини, відомої під назвами «білий китаєць», «крокодил», «сніг», «китайський білок», через Росію транспортували в Європу. Канали постачання перервано, отримувачів наркотиків за кордоном викрито.

З'ясувалося, злочинну групу створили колишні, не дуже вдалі в експорті металобрухту, бізнесмени. До неї входило десять севастопольців, які до останнього дня вірили, що в лабораторії виготовляють біодобавки для спортсменів і компоненти для пральних порошків. Та й професійних експертів у наявності схожого підпільного міні-наркозаводу довелося переконувати. Ті були впевнені, що синтезувати фентоніл у кустарних умовах просто неможливо. До слова, в нашій країні не більш як 400 грамів цього препарату на рік виробляється лише на Харківському фармоб'єднанні. Він застосовується в медицині як анальгетик, що за знеболенням у 100 разів переважає морфін.

Підпільний міні-завод у Севастополі організував юнак. Хімією він захоплювався ще з шкільної лави, переможець республіканських олімпіад навчався у вузі, який згодом покинув. Самотужки вивчаючи праці вчених, юне обдарування розробляло й створювало власні оригінальні методики синтезу психотронних і наркотичних речовин. За «допомогою» горе-бізнесменів молодик виготовив унікальне устаткування та закупив понад 500 кілограмів необхідних хімікатів у Сімферополі та Києві.

На переконання столичних фахівців, викрита підпільна лабораторія не має аналогів не тільки в Україні, а й в державах СНД. П'яти кілограмів наркотиків, вилучених тут співробітниками СБУ, вистачило б для того, щоб зробити по дві ін'єкції, після яких настає залежність, кожному жителю України. Окрім того, виявлено склади зі спеціальним устаткуванням, призначеним для створення ще однієї лабораторії.

За успіх у галузі хімії злому генію «світить» 15 років. Не менші терміни чекають і його дружків.

Віктор ХОМЕНКО.

Крим.

Будують за власні кошти

ТУРБОТА

Двісті сімей справили новосілля у помешканні на вулиці Новорічній у Дніпропетровську. Сучасний десятиповерховий будинок на масиві Перемога науково-виробниче об'єднання «Созидатель» і банк «Аркада» спорудили за кошти власників. Тож Дніпропетровськ почав реалізацію програми «Житло за гроші населення».

Звісно, що на цей час люди сплатили лише від 30 до 50 відсотків вартості своїх осель. Решту вноситимуть протягом кількох років.

Микола НЕЧИПОРЕНКО.

Дніпропетровськ.

Голос України

ГАЗЕТА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Редактор номера Іван ІЛЛЯШ.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КВ № 1 від 26.05.1994 р.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами.

Передплатні індекси: для індивідуальних передплатників — 40224, для підприємств і організацій — 60955. Загальний тираж 159000.

Ціна договірна.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 03047, Київ-47, проспект Перемоги, 50. Фотоформи виготовлено в КЦ редакції газети «Голос України» Зам. 0311175. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Адреса редакції: 03047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.
ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-84-92; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 449-72-53, 441-89-34, 441-89-44; телефакс — 449-85-62.

E-mail: mail@golos.com.ua — загальний
reklama@golos.com.ua — відділ реклами
let@golos.com.ua — відділ листів
foto@golos.com.ua — відділ ілюстрацій
Internet: http://uamedia.visti.net/golos